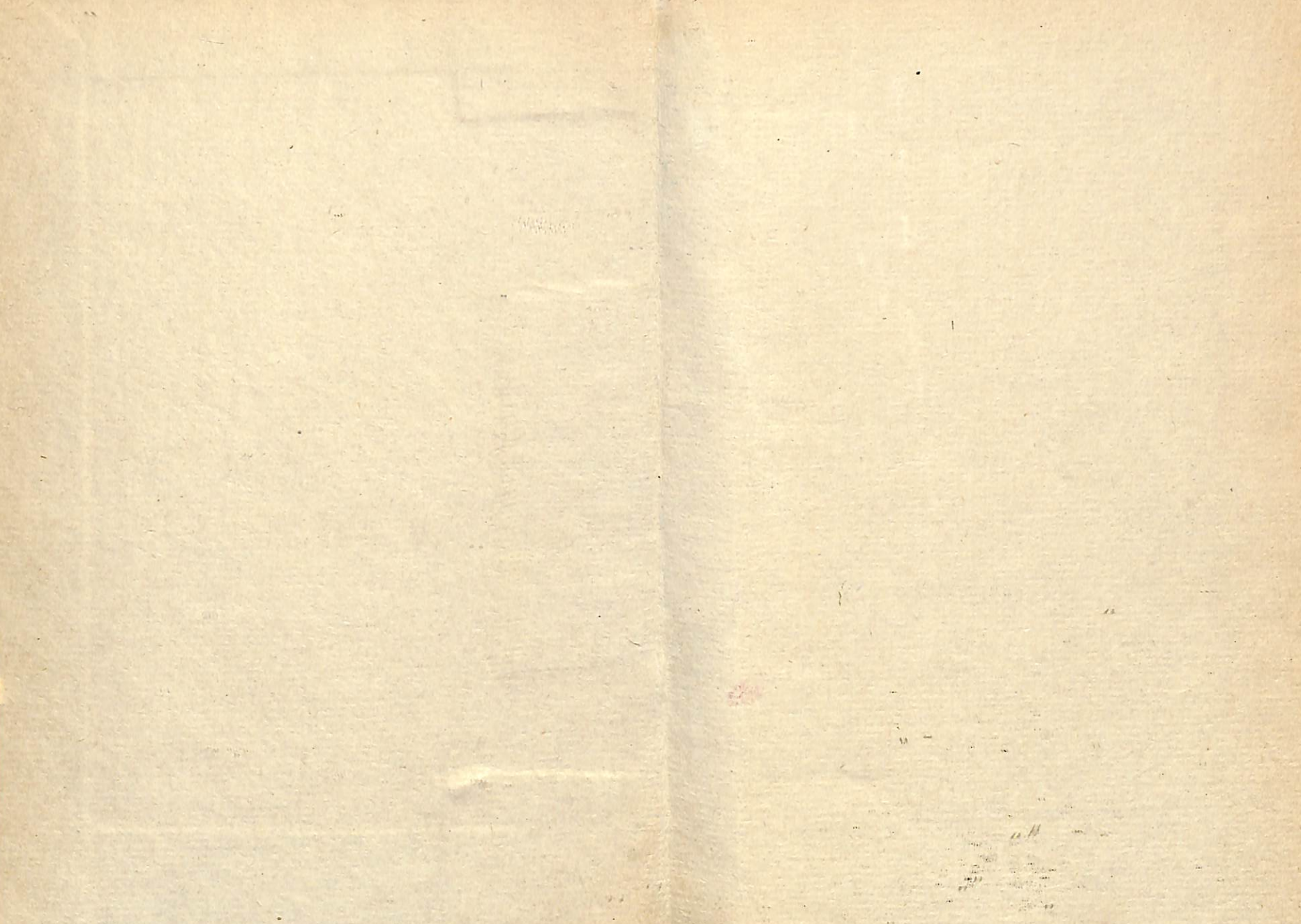


7377

3K M2
12-45



24 JUL 2013

1371

23 SEP 2006

3K02

10-105

ՊՐՈԼԵՏԱՐՆԵՐ ԲՈԼՈՐ ՅԵՐԿՐՆԵՐԻ, ՄԻԱՑԵՔ

14 NOV 2009

Ա. ՌԻԿՈՎ

ՀԱՄ. Կ.Կ. (Բ) Կ.Կ. ՅԵՎ Կ.Կ.Հ.

ՄԻԱՑՅԱԼ ՊԼԵՆՈՒՄԻ
ԱՐԴՅՈՒՆՔՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

1927 թ. ՈԳՈՍՏՈՍԻ 11-ԻՆ ՄՈՍԿՎԱՅԻ
ԿԵՂՄԵԿԵՐՊՈՒԹՅԱՆ ԵՆՏԻԿԻ ԺՈՂՈՎՈՐԻ
ԿԵՐԳԵՑՎԱԾ ԶԵԿՈՒՑՈՒՄԸ

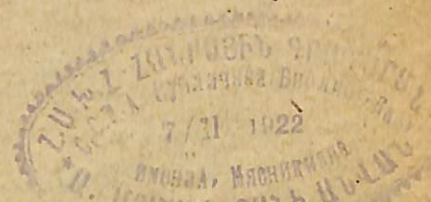
15922

3077

ՀԱՅ. ԿՈՄԿՈՒՄԻ ԿԵՆՏԿՈՄԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

ՅԵՐԵՎԱՆ

1927



ՀԱՅՊՈԼԻԳՐԱՖԻ ԱՌԱՋԻՆ ՏՊԱՐԱՆ
ՊԱՏԿԵՐ 4633
ԳՐԱՌ 337 Բ. ՏԻՐԱԺ 2000



ԼԱՐՎԱՆՈՒ ՄԹՆՈՒՈՐՏ

Ընկերներ, կուսակցության 14-րդ համագումարից հետո, կենտկոմի համարյա բոլոր նիստերը տեղի չեն ունեցել չափազանց լարված պայմաններում: Բավական է մատնանշել անցյալ տարվա հուլիսյան ու հոկտեմբերյան և այս տարվա փետրվարյան ու ապրիլյան պլենումները: Կենտկոմի աշխատանքների այդ լարվածության պատճառը պետք է վերոնկ վուչ աչեքան մեր ամբողջ աշխատանքի բարդացման մեջ, վերջին «նոր», իսկ հետո «միացյալ» ոպողիցիայի հաճախակի յեյուլթների հետեվանքով ներկուսակցական փոխհարաբերությունների որվածության մեջ:

Սակայն կհ և կվ.Հ վերջին (ոգոստոսի) միացյալ պլենումը անկասկած բացառիկ տեղ կգրավի թե՛ իր լարվածությամբ ու տեկոդությամբ և թե՛ քաղաքական նշանակությամբ:

Ինչո՞վ էր տարբերվում այդ տեսակետից կհ և կվ.Հ ոգոստոսյան միացյալ պլենումն այն նախորդ պլենումներից, վերոնք տեղի չեն ունեցել կուսակցության 14-րդ համագումարից հետո և վերոնք են այն յուրացատուկ հարցերը, վոր այս վերջին պլենումը պետք է լուծեր:

Այժմյան միտլորտը նախորդներից նրանով է տարբերվում, վոր այժմ սրված են միջադեպին հարաբերությունները: Ընթացիկ քաղաքականության և վողջ միջազգային հարաբերությունների որակարգի մեջ դրված

և խՍՀՄ դեմ նոր թշնամական պայքար մղելու, պատե-
րազմ նախապատրաստելու և պրովակացիոն միջոցնե-
րով պատերազմի առիթներ ստեղծելու հարցը: Այս պա-
րագաներում մեր առաջ ծառացել և յերկրի պաշտպա-
նության յեղանակների հրատապ հարցը, մեր յերկրի
պաշտպանունակությունն ուժեղացնելու խնդիրը, վորն
անխուսափելիորեն անդրադառնում և կուսակցության
ամբողջ քաղաքականության, ինչպես նաև մեր տնտե-
սական աշխատանքների վրա:

Նույն այդ հանգամանքներում առանձին նշանա-
կություն ունեցան միացյալ ոպողիցիայի հակակուսակ-
ցական Փրակցիոնական հայտնի յելույթները և նրա
կատարած սխատեմատիկ աշխատանքները, վորոնք
ուղղված էին կուսակցության ամբողջ քաղաքականու-
թյան դեմ:

Ոպողիցիայի վերաբերյալ հարցը պլենումի որա-
կարգի 4-րդ հարցն ևր կազմում: Մինչդեռ պլենումի
բացումից հետո անմիջապես նրա առաջ ծառացավ նրա
և ոպողիցիայի միջև առաջացած իդեյական ու կազմա-
կերպչական տարաձայնությունների հարցը: Ոպողի-
ցիան փորձեց կրկին պլենումի քննության դնել տարա-
ձայնությունների հիմք հանդիսացող այն բոլոր հար-
ցերը, վորոնք բազմիցս քննության էին առնվել կոնֆե-
րենցիաներում, համազումարներում և պլենումնե-
րում: Այսպես՝ թե՛ պլենումից առաջ և թե՛ պլենումում
ոպողիցիան ձգտում ևր ղեկուսիոն կարգով կուսակ-
ցության քննության առարկա դարձնել, որինակ, մեր
պետության բնույթի, մի յերկրում սոցիալիզմ կառու-
ցելու և մի շարք արդեն վճռված այլ հարցերը:

Այս հանգամանքը բավական զգալարացնում և պլե-
նումի աշխատանքներին նվիրված իմ զեկուցումը:

Յես կաշխատեմ ամբողջ լանսավեճը, ոպողիցիայի
վերաբերյալ ամբողջ հարցն առանձին լուսարանել,
վորպես իմ զեկուցման յերկրորդ մասը, իսկ առաջին
մասը նվիրել պլենումի այն ամենագլխավոր վորոչում-
ներին, վորոնք վերաբերում են միջազգային քաղաքա-
կանության և մեր տնտեսական շինարարության հար-
ցերին: Պետք ևս տեսն, վոր զգալար և 2 ժամում քիչ շատ
մանրամասն խոսել այն ամենի մասին, վոր տեղի ունե-
ցավ պլենումում. չպետք և մոռանալ, վոր պլենումը
տեվեց տաս ուր, և միմիայն սղադրությունները (առանց
նյութերի) 1000 յերեսից ավելի յեն: Ուստի յես բաց
կթողնեմ պլենումի աշխատանքների այն մասը, վորը
մանրամասնորեն չարագրված և յերեկ և այսօր հրա-
պարակված բանաձևվերում, և կսահմանափակվեմ նը-
րանով, ինչ վոր էյականն և ու գլխավորը և բնորոշում
և ու պարզում պլենումի աշխատանքների ընթացքը և
նրա ընդունած բանաձևվերը:

ԻՆՉ ԵՐ ՍՊԱՍՈՒՄ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆԸ ՊԼԵՆՈՒՄԻՑ

Ի՞նչ ևր ոպատում կուսակցությունը ԿԿ և ԿՎՀ-ի
վերջին պլենումից: Ինձ իվում և, վոր կուսակցու-
նը ոպատում ևր հետեվյալ յերեք հարցի լուծումը:

1. Տա միջազգային կացության ընդհանուր դիա-
հատականը և հրահանգ այն մասին, թե ի՞նչ գործնա-
կան աշխատանքներ պետք և կատարել յերկրի պաշտ-
պանունակությունը բարձրացնելու համար՝ պատե-
րազմի սպառնալիքի հանդեպ:

2. Վերլուծի տնտեսական դրությունը և ցույց-

մունքներ տա նոր տնտեսական տարվա նախորդակին անհրաժեշտ գործնական աշխատանքների ձեռնարկելու համար, և, վերջապես՝

3. Լուծի ներկուսակցական ուղղելիայի խնդիրը:

Յեռ կսկսեմ առաջին—պատերազմի վտանգի վերաբերյալ հարցից: Միջազգային դրուժյան և պատերազմի վտանգի մասին պլենումն ընդունեց մի ընդարձակ բանաձևով, ի նկատի ունենալով թե՛ Կոմինտերնի վերջին վորոշումները և՛ թե՛ այն նոր հանգամանքները, վերոնք պարզվել են Կոմինտերնի Գործկոմի Ց-րդ պլենումի նիստից հետո:

Այժմ տեսնենք, թե միջազգային հարաբերություններին մեջ տեղի ունեցած ի՞նչպիսի փոփոխություններն և կապիտալիզմի զարգացման ի՞նչպիսի յարեվոյթներն հետեւանքով և պատերազմն ակոսուար հարց դարձել:

ԿԱՊԻՏԱԼԻԶՄԻ ՍՏԱԲԻԼԻԶԱՑԻԱՆ

Միջազգային դրուժյունը վերլուծելիս յեւակեռ պետք ե ունենալ այն հարցը, թե համաշխարհային տրոտսկուժյան հետպատերազմյան քայքայման և դասակարգերի ու առանձին յերկրներն միջև վերջին ժամանակներում տեղի ունեցած փոփոխությունների պայմաններում կապիտալիզմն ի՞նչ չափով և ի՞նչ ձևվերով և ստաբիլիզացիայի յենթարկվել:

Ի՞նչ նոր արդյունքներ ե տվել կապիտալիստական ստաբիլիզացիան: Համաշխարհային տնտեսություն հետպատերազմյան քայքայման (վորը վերացնել անգոր ե) պայմաններում տեղի ունեցած ստաբիլիզացիան մինչև այժմ վերականգնման բնույթ ե ունեցել և այժմ

կարող ե չարունակվել միայն այն դեպքում, յերը ընդարձակվեն ներքին և արտաքին չուկաները:

Ա. ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՍՏԱԲԻԼԻԶԱՑԻԱ

Ստաբիլիզացիայի պրոցեսը յերկու դժով ե ընթանում—տնտեսական և քաղաքական: Տնտեսական ասպարիզում ստաբիլիզացիան բնորոշվում ե նրանով, վոր վերջին տարիներում կապիտալիզմը վոչ միայն անցել ե իր մինչպատերազմյան մակարդակից, այլ նաև ստեղծում ե արտադրության տեխնիքական նոր հիմքեր. ընկ. Բուխարինն իր զեկուցման ժամանակ այս հանգամանքն ապացուցեց բազմաթիվ որինակներով: Յեռ նրանցից միմիայն մի քանիսը կբերեմ: Կապիտալիստական բոլոր յերկրներում, բացառությամբ Անգլիայի, բավականաչափ աճում ու ծավալվում ե արդյունաբերությունը. 1926 թ. Միացյալ Նահանգների արդյունահանությունը (добыч пром.) հասավ նույն արդյունաբերության մինչպատերազմյան մակարդակի 150 տոկոսին. արդյունագործությունը (обр. пром.) հասավ 139,8 տոկոսին: Ֆրանսիայում արդյունաբերության մակարդակը հասավ մինչպատերազմյանի 124 տոկոսին, Գերմանիայում՝ 112 տոկոսին: Անգլիան այս տեսակետից դեռ յեռ ե մնում և չկարողացավ 1926 թ. հասնել իր մինչպատերազմյան արդյունաբերության մակարդակին (կազմելով ընդամենը նրա 99,1 տոկոսը):

Կապիտալիստական յերկրների արդյունաբերության աճման հետ զուգընթաց մեծ փոփոխություններ են տեղի ունենում նաև արտադրության տեխնիկայի ու կազմակերպության ասպարիզում, արտադրության մի-

ջոցներն զգալի չափով կատարելագործված են, և արդյունաբերության հիմնական կապիտալն այժմ անհամեմատ ավելի ուժեղ է, քան պատերազմից առաջ:

Տեխնիքական բարելավումների ասպարիզում ձեռք բերված նվաճումների մասին գաղափար կարելի չէ կազմել թեկուզ մետաղաձուլական վառարանների վերաբերյալ տվյալների համաձայն: այսպես՝ Գերմանիայում 1913 թ. մի վառարանի միջին արտադրողականությունն ամսական 4,5 հազար տոնն էր, իսկ 1926 թվի ոգոստոսին այդ քանակությունը հասավ 10,1 տոննի: Միացյալ Նահանգներում 1924 թ. 13 հազար տոնն էր, իսկ 1925 թ. ոգոստոսին—15 հազար:

Գերմանիայում բանվորների թիվը միայն մի տարում—1925 թ. ոգոստոսից մինչև 1926 թվի ոգոստոսը—ստորագրատաձուլական արդյունաբերության մեջ իջավ 9 տոկոս: Ղրան զուգընթաց՝ ձուլվող մետաղի քանակն ավելացավ 26 տոկոս, իսկ մի բանվորի մինչպատերազմյան արտադրողականությունը բարձրացավ 44 տոկոս:

Աժխարդյունաբերությունը Գերմանիայում սլատերազմից առաջ մեքենացման էր յենթարկված 5 տոկ., իսկ այժմ—50 տոկոս: աշխատանքի արտադրողականությունը 15—20 տոկ. բարձր է մինչպատերազմյանից:

Միաժամանակ նոր տեխնիկայի հետեմանքով հետադհետե ավելի մեծ դեր են սկսում խաղալ հում նյութի նոր տեսակները, 1925 թ. արհեստական մետաքսի արտադրությունն մինչպատերազմյան մակարդակի հետ համեմատած՝ ավելացավ 556 տոկ., կաուչուկինը—283 տոկ., ալյումինինը—187 տոկ., Նավթինը—187 տոկ. և այլն:

Այս բոլորին համընթաց տեղի չէ ունենում կապի-

տալի ուժեղ համակենտրոնացում—ստեղծվում է կապիտալիստական ձեռնարկությունների կազմակերպչական նոր ձևեր, արդյունաբերությունը տրեստացման է յենթարկվում և ուժաղանում են մենաշնորհային տենդենցները:

Բ. ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՍՏԱԲԻԼԻԶԱՑԻԱ

Քաղաքական ստաբիլիզացիան բնորոշվում է նրանով, վոր բավականաչափ ուժեղացել է բուրժուազիայի քաղաքական կարողությունը առանձին յերկրներում, լուծվել է այն բլուկը, վոր առաջ գոյություն ունեւ խոշոր բուրժուազիայի և միջին ու սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցությունների միջև: Վորպես առանձին յերկրների բուրժուազիայի աջ, պահպանողական և ռեակցիոն խմբերի ուժեղացման կոնկրետ սրկնակներ կարող են համարվել հետեւյալ յերեմուկթիւրը: Անգլիայում կառավարության ղեկը պահպանողականների ձեռքին է, վորոնց չարքում ուժեղացել է պընդաճակատների ազդեցությունը: Յրանիայում կառավարությունը կազմված է Պուանկարեյից և նրա կողմնակիցներից: Գերմանիայում հանրապետության նախագահը Հինդենբուրգն է, կենտրոնի և ազգայնականների միջեւ կռալիցիա յետեղծվել, Խաալիայում տեր ու տնորեն է Փաչիզմը և այլն:

Սակայն այս ամենը դեռ չի ապացուցում, վոր կապիտալիզմը դուրս է յեկել իր հետադատերազմյան ճըդնաժամից, այլ ընդհակառակը, Է՛լ ավելի յե ուժեղացում կապիտալիստական հասարակության հակասությունները և խորացում կապիտալիզմի ճընաժամը:

ՍՏԱԲԻԼԻԶԱՅԻԱՅԻՅ ԲՂԽՈՂ ՆՈՐ ՀԱԿԱՍՈՒԹՅՈՒՆ- ՆԵՐ

Ստաբիլիզացիայի պրոցեսը տեղի չի ունենում համաշխարհային տնտեսութեան հետպատերազմյան քայքայման պայմաններում, յերբ բալկանիզացիայի չի յենթարկվում Յեվրոպան, ավելի ու ավելի չի ուժեղանում առեւտրական ու արդյունաբերական պրոտեկցիոնիզմը մի ամբողջ շարք յերկրներում, զաղութները զուրա են դալիս իմպերիալիզմի իշանութեան տակից, տճում, ծավալվում և ԽՍՀՄ տնտեսական կարողութեանը:

Կապիտալիզմի ծավալված արտադրական հնարավորութեաների հանդեպ հրեշափոր չափերով բացառելով են չուկաները և ժողովրդական մասսաները սարսափելի աղքատութեան են մատնված: Գերմանիան իր վերստացյալն պարտքերը վճարելու համար պետք և ընդարձակ իր արտահանութեանը, չնայած՝ վոր ինքը զուրկ և բավականաչափ ներքին միջոցներից: Գերմանիայի հակոտնյան և հանդիսիանում Միացյալ Նահանգների տնտեսութեանը, վորը տառապում և կապիտալի առատութեանից. այն ժամանակ, յերբ Գերմանիան կարիք ունի արտաքին չուկայի, վորպեսզի մեծացնի իր արտահանութեանը, Միացյալ Նահանգները և՛ կապիտալն արտահանելու և՛ ապրանքներն արտահանելու կարիք են զգում: Առաջին հարցը (կապիտալի արտահանում) լուծելով, Միացյալ Նահանգների համար դժվարանում և յերկրորդ հարցը (ապրանքների արտահանում), վորի հետևանքով միաժամանակ ուժեղանում են չուկաների համար միմյանց

դեմ պայքարող կապիտալիստական մի շարք պետութեաների փոխադարձ ներհակութեանները:

Իր ապրանքները վաճառահանելու նույնպիսի դժվարութեանների առաջ և կանգնած նաև Ճափոնիան: Պատերազմի ընթացքում իր չուկաները յեվրոպական յերկրների մրցութեանից ազատելով և դրա չնորհիվ ընդարձակելով իր արտադրութեանը, Ճափոնիան մինչև այժմ չի կարողանում հարմարվել հետզհետե ուժեղացող այն մրցութեանը, վոր պատերազմից հետո տեղի չի ունենում համաշխարհային չուկաներում:

Համաշխարհային չուկան վերականգնելու և ընդարձակելու անհնարութեանն առանձնապես սաստիկ հարվածում և Անգլիային, վորի արդյունաբերութեանը չառ մեծ չափերով կախված և նրա ապրանքների արտահանութեանից և համաշխարհային առեւտրի պայմաններից:

ՍՏԱԲԻԼԻԶԱՅԻԱՆ ՅԵՎ ՆՈՐ ՊԱՏԵՐԱԶՄՆԵՐԸ

Ինչ յեզրակացութեաններ պետք և հանել համաշխարհային տնտեսական այժմյան վիճակի վերլուծութեանից, ստաբիլիզացիայի պրոցեսի վերլուծութեանից: Կապիտալիզմն ստաբիլիզացիայի հետևանքով ընդհանուր առմամբ անցել և իր մինչպատերազմյան մակարդակից: Ստաբիլիզացիայի նախորդ ամբողջ շրջանում, վորը պայմանականորեն կոչվում և վերականգնման շրջան, միաժամանակ տեղի ունեցան բոլորովին նոր յերեվուլյութներ, հանդես յեկան նոր տարրեր ինչպես տեխնիկայի, նույնպես և կապիտալիզմի կազմակերպչական ձևերի ասպարիզում: Նոր յերեվուլյութն այն և, վոր այժմ չափազանց սուր ընդլթ և ստանում վաճառահանման չուկաների ընդարձակման հարցը:

Քաղաքակրթութիւնն այս կացութիւնն առաջ ե բերում ե ուժեղացնում ե առանձին յերկրների իմպերիալիստական տենդենցները, խորացնելով նրանց փոխադարձ ներհակութիւնները ե դնում աշխարհի նոր վերաբաժանման, նոր պատերազմի հարցը: Այսպիսով ստաբիլիզացիան ինքը պատերազմական ընդհարումների հնարավորութիւնն արագացնող գործոններից մեկն ե հանդիսանում: Ահա հենց այս ե պատճառը, վոր այնպիսի իմպերիալիստական յերկրներ, ինչպես Անգլիան, վորոնց բարգաւաճումն ու բարեկեցութիւնը կախված ե գաղութային, կիսագաղութային ե հետամնաց յերկրների շահագործումից, հանդես են գալիս վորպես նոր պատերազմի, բանվոր դասակարգի դեմ տնինս պայքարելու նախաձեռնողներ ու կազմակերպիչներ: Այսպիսով ստաբիլիզացիան ուժեղացնելով կապիտալիստական տենդենցները հանգում ե իր հակառակ դրութեան, վորն անխուսափելի կերպով պետք ե համաշխարհային տնտեսութեան մեջ նոր ճգնաժամեր առաջ բերի: Այժմյան շրջանի բնորոշ կողմն այն ե, վոր կապիտալիզմը դեն ե չարտել պացիֆիստական դիմակը, վորի կարիքը նա զգում եր ստաբիլիզացիայի առաջին շրջանում, վորովհետեւ պացիֆիզմն այժմ արդելք ե հանդիսանում նրա հետագա զարգացմանը: Թեեւ այդ շարժումը մինչեւ այժմ առաջին հերթին ուղղված եր Անգլիայի դեմ, սակայն հետզհետեւ ավելի ու ավելի յե սպառնում չոչափել նաեւ մյուս յերկրների շահերը: Զինական անցքերը խոչնդոտ են հանդիսանում փոխմիայն ստաբիլիզացիայի զարգացման դեմ այն մտքով, վոր դադարում ե իմպերիալիստական ճնշումը չին ժողովրդի նկատմամբ ե չինական չուկան կրճատվում ե

կապիտալիստական յերկրների ապրանքների սպառման համար, այլ նաեւ այն իմաստով, վոր այդ անցքերը շատ ուժեղ ազդեցութիւն են ունենում ե նպաստում են նաեւ մյուս գաղութային յերկրների (Հնդկաստան, Հոլանդական գաղութներ, Ճապոն ե այլն) ազգային ազատագրական ե հեղափոխական շարժմանը: Ուստի հենց այս պատճառով ել իմպերիալիզմն աշխատում ե դանազան ճանապարհներով՝ բացահայտ ինտերվենցիայից սկսած մինչեւ աղքատիկ—ազատագրական շարժման քայքայումը—խեղդել նրան:

Կապիտալիստական սիստեմի խորը ճգնաժամերի գոյութեան մի այլ ապացույց կարելի յե համարել այն հանգամանքը, վոր կապիտալիստական յերկրների ներսում ստաբիլիզացիայի հետեւանքով սրվում են դասակարգային ներհակութիւնները: Բավական ե հիշել Անգլիայում տեղի ունեցած գործադուլը, Ֆրանսիայում կրկնվող գործադուլները, Վիեննայում տեղի ունեցած բանվորների ապստամբութիւնը ե այլն. այս հանգամանքը—դասակարգային ներհակութիւնների անխուսափելի սրումը՝ վորպես կապիտալիստական ստաբիլիզացիայի հետեւանք, ակնհայտնի կերպով ցույց ե տալիս, թե վորքան հեղհեղուկ ե այդ ստաբիլիզացիան ե ինչպիսի ժամանակավոր բնույթ ե կրում նա: Կապիտալիզմի՝ ստաբիլիզացիայի յենթարկվելու փորձերը մի կողմից սրում են դասակարգային հարաբերութիւնները, ավելի յեն ուժեղացնում դասակարգերի ներհակութիւնները, մասսայական բանվորական շարժումը ձախացնում, մյուս կողմից՝ բուրժուազիային ստիպում են ամեն միջոցով ճնշել ու խեղդել բանվորական շարժումը: Այս ցույց ե տալիս, վոր մենք

կանգնած ենք մոտ ժամանակներում դասակարգային նոր բաղխումների առաջ: Բուրժուազիան, գիտակցելով այդ բաղխումների անխուսափելիությունը, աշխատում է կանխել դրանց: Դրանով պետք է բացատրել այն հանգամանքը, վոր մի շարք յերկրներում փորձեր են արվում վատթարացնելու բանվոր դասակարգի իրավական դրությունը (Անգլիայում, Իտալիայում և մասամբ նաև Ֆրանսիայում), ինչպես նաև հաճախ զինված ուժի յեն դիմում գործադուլ արած բանվորներին դասելու համար: Միաժամանակ բուրժուազիան աշխատում է ալյասերել բանվորական կազմակերպությունների վերնաշերտերին (և վոր գլխավորն է—վոչ առանց հաջողության), գնել, իր վարձկանը դարձնել բանվորական յիդերներին, վորպեսզի բանվորական կազմակերպություններին ել ոգտագործի կապիտալիստների դասակարգի շահերի համար:

ԿԱՊԻՏԱԼԻԶՄԻ ՍՏԱՅԻԼԻԶԱՑԻԱՆ ՅԵՎ ԽՍՀՄ

Արդի պայմաններում Խորհրդային Միությունը հանդիսանում է այն գլխավոր գործոններից մեկը, վորոնք թույլ չեն տալիս կապիտալիզմին հասնել իր նպատակին՝ բանվորական և ազգային-ազատագրական շարժումների դեմ մղվող պայքարում: Այն փաստը, վոր մի հոկայական յերկրում դոյություն ունի պրոլետարիատի դիկտատուրա, վոր ԽՍՀՄ բանվոր դասակարգը բարոյական ու նյութական ոժանդակություն է ցույց տալիս բոյոր ճնշված դատակարգերին և ազգերին, հեղափոխական շատ մեծ ազդեցություն է ունենում և ինչպես բանվոր դասակարգի, այնպես և ազգային-ազատագրական շարժման կազմակերպման գործում ինչոր

դեր է խաղում: Այս իսկ պատճառով իմպերիալիստական յերկրների քաղաքականության մեջ այսպես կոչված «ոռուսական հարցը», «չինական հարցը» և հեղափոխական շարժման դեմ մղվող պայքարը նույնանում, միամրողություն են կազմում, վորի հետեւանքով կապիտալիստական աշխարհն ավելի ադրեսսիվ է դառնում դեպի ԽՍՀՄ:

Կապիտալիստական աշխարհի ու ԽՍՀՄ փոխուղարձ հարաբերությունների սրմանը նպաստում է նաև մեր տնտեսության աճումը: Յերկիրն արդյունաբերաման յենթարկելու վճռական կուրսը, վոր ընդունել ենք մենք, ինչպես նաև արտաքին առեւտրի մենաշնորհը թույլ չեն տալիս, վոր իրագործվեն կապիտալիստական յերկրների հույսերը, այն է տեսնել ԽՍՀՄ կապիտալիստական արդյունաբերական յերկրների ազդարային հավիւլածի դերում: Մեր վերջին տարիների հաջողությունները ցույց են տալիս, վոր ԽՍՀՄ տարեց տարի ավելի ու ավելի յե ուժեղանում, վոր «ոռուսական պրոբլեմի» կապիտալիզմի շահերի տեսակետից նպաստավոր լուծումը դրանով իսկ հետգհետե ավելի յե դժվարանում:

Պետք է հաշվի առնել, վոր կապիտալիստական աշխարհի և ԽՍՀՄ փոխհարաբերությունների մեջ վերջին տարիներում մեծ փոփոխություններ են կատարվել: Այն մոմենտը, վոր մենք անվանում ենք դադարի սկիզբ, 1921 թ. նրանով եր բնորոշվում, վոր կապիտալիստական յերկրները, համաշխարհային պատերազմի և հեղափոխական ընդհարումների պատճառով թուլացած, ի վիճակի չեյին լուծելու Խորհրդային Միության գոյության հետեւանքով առաջացած հակասություններ

ըլ, ուստի և ստիպված ելին միասեղ ապրելու վորեւ
ձեւ վտնել: Սակայն այժմ կայուն ժողովրդական
այն և, վոր յերկու կողմն ել ամբասցել են, և դրա հետ
միասին նույն չափով աճում ու սրվում են յերկու սի-
տեմների միասեղ գոյության հակասությունները:
Խորհրդային Միությունն իմպերիալիստական պետու-
թյունների հարձակման գլխավոր առարկան և դառնում է
Խորհրդային Միության դեմ մղվող պայքարը միաժա-
մանակ դառնում և բանվորական շարժման, ազգային-
ազատագրական շարժման դեմ մղվող պայքար:

Ահա թե ինչու ԽՍՀՄ դեմ միասնական ճակատ
կազմելու հարցերը կապվում են Զինատանի դեմ պայ-
քարելու անհրաժեշտության հետ, այլ դեպքերում ընդ-
դեմ բանվորական շարժման, ընդդեմ Կոմինտերնի մը-
ղվող կապիտալիզմի պայքարի հետ կապվում:

Կապիտալիստական աշխարհն իր տրամադրության
տակ յեղած բոլոր միջոցներով պիտի աշխատի ան-
վտանգ դարձնի կամ վոչնչացնի ԽՍՀՄ, վորպես բան-
վորական պետություն, վորպես մի գործոն, վորն ինք-
նին հակադրում է կապիտալիզմի հետագա ամբողջուն
վրա ու կազմակերպում և հեղափոխականացնում է
բանվորական շարժումը ամբողջ աշխարհում: ԽՍՀՄ
դեմ միասնական թշնամական ճակատ կազմակերպելը,
իսկ հետո ԽՍՀՄ դեմ պատերազմ սկսելը իմպերիալիզ-
մի քաղաքականության հրատապ խնդիրներն են դար-
ձել, վորովհետև այդ ճանապարհով նա հույս ունի Զի-
նատանը խեղդելու, մյուս բոլոր գաղութային ժողո-
վուրդներին ճնշելու հնարավորությունները, ինչպիսի
նաև բանվորների հեղափոխական շարժման դեմ մղվող
պայքարը հեշտացնել:

Սակայն, չնայած դրան, միասնական ճակատ
ստեղծելու փորձերը դեմ են առնում ինչպես վողդ կա-
պիտալիստական աշխարհի ներքին հակասություննե-
րին, այնպես և Խորհրդային Միության կողմից վար-
վող խաղաղության հետեւողական քաղաքականությա-
նը: Բայց և այնպես մենք պիտի յերենք այն փաստից,
վոր ԽՍՀՄ դեմ նոր պատերազմի ծրագիրը նախապատ-
րաստվում է ամեն ուղղությամբ, այսինքն՝ և՛ դիվա-
նագիտական, և՛ հասարակական-քաղաքական, և՛ տոխ-
նիքական ուղղություններով:

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ՆԱԽԱՊԱՏՐԱՍՏՈՒԹՅՈՒՆ ԸՆԴԴԵՄ
ԽՍՀՄ

ԽՍՀՄ դեմ ծրագրվող պատերազմական արշավան-
քի կազմակերպման իդեոլոգներն ու ղեկավարներն
անգլիական պաշտպանողականներն են, վորոնց փորձերն
այդ ասպարիզում յերկու ուղղությամբ են ընթանում:—

1. Նրանք փորձում են ոգտագործել կապիտալիստական
աշխարհի և ԽՍՀՄ փոխադարձ անտառնիզմը, միաս-
նական ճակատ կազմակերպելով ԽՍՀՄ դեմ՝ հեղափո-
խական պրոպագանդայի, բանվորական շարժման և
Կոմինտերնի դեմ մղվող պայքարի դրոշի տակ, և 2.
ԽՍՀՄ դեմ միասնական ճակատ կազմելով՝ անգլիական
պաշտպանողականներն ոգտագործում են վերսայլի գաշ-
նագրի հետեւանքով առանձին յերկրների միջև ստեղծ-
ված ներհակությունները, խոստանալով ԽՍՀՄ հալվին
ուղղել վերսայլյան թերությունները: Պատերազմի դի-
վանագիտական նախապատրաստական այդ փորձերը
կարելի չէ տեսնել մի շարք միջազգային խորհրդակցու-

թյունները ժամանակ և Ազգերի Լիգայի վերջին նստա-
շրջանում :

Խորհրդային Միության դեմ թշնամաբար տրամա-
դրված «միջազգային մամուլը», այս թվում նաև սո-
ցիալ-դեմոկրատականը, ԽՍՀՄ դեմ ծրագրվող պատե-
րազմի նախապատրաստութունը փորձում է հիմնավո-
րել նրանով, վոր անհրաժեշտ է կռվել այսպես կոչված
«կարմիր իմպերիալիզմի դեմ» : Խորհրդային Միու-
թյան հասցեյին հորինած այս աղաղակող, հրեշտուր
ստով II Ինտերնացիոնալն ու Ամստերդամի իրենց ուժե-
րի չափով ոգնում են կապիտալիստներին : Բանն այն է,
վոր ԽՍՀՄ դեմ պատերազմ կազմակերպելու համար
պետք է ընկճել բանվորների դիմադրությունը կամ նը-
րանց խաբել : Այս նպատակով բուրժուազիան, իսկ նրա
հետ նաև Ամստերդամի ու II Ինտերնացիոնալն իրենց
տրամադրության տակ յեղած բոլոր միջոցներով աչ-
խատում են անվանարկել, սեվացնել Խորհրդային
Միությունը, հայտարարելով, վոր Խորհրդային Միու-
թյան վարած քաղաքականությունն իմպերիալիստա-
կան, հակաբանվորական քաղաքականություն է, և
այլն : Դրանով բուրժուազիան աշխատում է թուլացնել
այն համակրանքը, վոր բանվորական լայն մասսաները
ուածում են դեպի Խորհրդային Միությունը, և դրանով
իսկ կազմալուծել ամբողջ բանվորական շարժումը,
վորն ամենազլխավոր աղյուսքն է հանդիսանում ԽՍՀՄ
դեմ պատերազմի ձեռնարկելու դործում :

Թե ինչպես են սոցիալ-դեմոկրատներն ուղղակի
ձեվով ոգնում բուրժուազիային՝ պատերազմի նախա-
պատրաստության դործում, այդ բանի ապացույց կա-
րող է համարվել զինվորական այն նոր որհնքը, վորի նա-

խաղիծը Փրանսիական սոցիալ-դեմոկրատիայի լիդեր
Պոլ Բանկուրը պարլամենտ է մտցրել : Այդ որհնքի հա-
մաձայն պատերազմի ժամանակ ամբողջ իշխանությու-
նը վողջ ազգաբնակչության, բոլոր հասարակական կազ-
մակերպությունների, վորոնց թվում նաև արհմիու-
թյունների նկատմամբ հանձնվում է բուրժուական
զիկատառության : Իմպերիալիզմի ոգնականների այս
դերը պակաս չափով չեն կատարում նաև այսպես կոչ-
ված ձախ սոցիալ-դեմոկրատները, ինչպես Լեվին՝
Գերմանիայում, ինչպես նաև կոմունիզմից վտարված
ուլյարա ձախ ռենեգատները : Ձախ սոցիալ-դեմոկրատ-
ները, ալ առաջնորդների բուրժուական քաղաքակա-
նությունը ձախ Փրագներով քողարկելով, ուժեղաց-
նում են բանվոր դասակարգի իլյուզիաները, նրան խա-
րում են և հենց դրանով կասեցնում պրոլետարիատի
դասակարգային գիտակցության աճումը :

Ուլյարա ձախ ռենեգատները, զրպարտելով Խորհ-
Միությունը, թուլացնում են բանվորների համակրան-
քը դեպի ԽՍՀՄ և նրանց ուղադրությունը չեղում են
նախապատրաստվող պատերազմից : Այդպիսով՝ պնդա-
ճակատ պահպանողականներից մինչև ձախ սոցիալ-
դեմոկրատները և Կոմինտերնից վտարված Կորչն ու
Մալովը և սրանց նմանները կազմվում է միասնական
ճակատ, վորն իդեոլոգիապես նախապատրաստում է
այն պատերազմը, վոր ուղղված է առաջին հերթին
ԽՍՀՄ դեմ :

Ռազմական նախահաշիվների, ռազմական արդյու-
նաբերության, քիմիական ու ավիացիոն արդյունաբե-
րության հսկայական աճումը ցույց է տալիս, թե կա-

պիտալիստական աշխարհն ինչպիսի տենդային լարվածությամբ և պատրաստվում նոր պատերազմի:

Իհարկե, ինչպես 1914 թ. իմպերիալիստական պատերազմի նախորդակին, այնպես և այժմ, պատերազմի պատրաստությունը կատարվում և խաղաղությունն ապահովելու նշանաբանի տակ, վորովհետև բուրժուական քաղաքագետները լավ գիտեն, վոր «յերբ պատերազմ ես նախապատրաստում, պետք և խաղաղության մասին խոսես»:

Ի՞նչ ունի հիմք ունենք ասելու, վոր ԽՍՀՄ դեմ մղվելիք պատերազմն այժմ արդեն որակարգի հարց և դարձված: Բավական և թվել վերջին տարվա անցքերը, և այդ բանն ապացուցված կարելի չե համարել. գրանք են՝ Պեկինի մեր դեսպանատան վրա կատարված հարձակումը, Արկոսի վրա կատարված հարձակումը, Անգլիայի կողմից մեզ հետ զինվանագիտական հարաբերությունների խզելը, բուրժուական մամուլում մեր դեմ դործվող հարձակումների ավելանալը, անգլիացիների կողմից մեր դեմ միասնական ճակատ կազմելու դիվանագիտական ուժեղ դործունեությունը, նրա կողմից այդ նպատակով սնտեսական ճնշման միջոցներ գործադրելը և այլն: Բուրժուական քաղաքագետները գիտակցաբար աշխատում են բուրժուական յերկրների պրոլետարիատի դասակարգային պայքարի ամեն մի սրում վերագրել «Մոսկվայի ազդեցությունը», վորպեսզի դրանով արդարացնեն ԽՍՀՄ դեմ նրանց կողմից կազմակերպվող արշավանքը: Չե՞ վոր նույնիսկ Վիեննայի սոցիալ-դեմոկրատ բանվորների ապստամբությունը վերագրվեց Մոսկվայի դորձակալներին: Այս բոլորի հետեվանքով Մոսկվան, վորպես պրոլետարատ-

կան շարժման ոջախ՝ վոչնչացնելու ցանկությունը հետզհետե ավելի լակտուալ բնույթ և ստանում:

Մեծ Բրիտանիայի արտաքին գործերի մինիստրության հետ սերտ կերպով կապված վոչնչապա Ավդուերն իր վերջին գրքերից մեկում—«Գերմանիա և Յեվրոպա»—գրում և, վոր «Թուսաստանը կանգնած և ինչպես մի փոթորկաբեր ամպ և մի մշտական սպառնալիք և կապիտալիստական աշխարհի ստարիլիզացայի դեմ», վոր Թուսաստանի դեմ մղվելիք ամենալավ քաղաքականությունը—այդ «միասնական ճակատն և»: Ուստի նա Գերմանիային համոզում է մտնել այդ միասնական ճակատի մեջ և նույնիսկ թվում է, թե դրանից Գերմանիան ի՞նչ ոգուտ կստանա: Կարելի չե անթիվ ցիտատներ բերել, վորոնք ցույց են տալիս, թե ի՞նչպես ԽՍՀՄ դեմ միասնական ճակատ և ստեղծվում, ինչպես զանազան քաղաքական խմբակցություններ միմյանց համոզում են այդ ուղղությամբ: Դրանց ընդհանուր իմաստն այն է, վոր անհրաժեշտ է ԽՍՀՄ դեմ պատերազմ մղել՝ մյուս յերկրներում հեղափոխական շարժման դեմ պայքարելու, կապիտալիստական աշխարհի հակասությունների չնորհիվ հետզհետե ուժեղացող ու սրվող բանվորական շարժման և գաղութային յերկրների ագգային—ազատագրական շարժման դեմ պայքարելու համար:

Այդ տեսակետից ԽՍՀՄ դեմ պատերազմ մղելն ստանում է նախազգուշացման միջոցի բնույթ, վորովպետք է կանխել մյուս յերկրներում ծագելիք սոցիալական հեղափոխությունը, գաղութային յերկրներում ծավալվող ազգային—ազատագրական պայքարը և կապիտալիստական սիստեմի հակասությունների հետե-

վանքով ավելի մեծ չափեր ընդունող բանվորական շարժումը:

Վորքան ավելի շատ դժվարութիւններ ստեղծվեն կապիտալի համար,—իսկ այդ դժվարութիւններն մեծանում են և կմեծանան կապիտալիզմի արտադրական հնարավորութիւնների աճման և միաժամանակ անհրաժեշտ չուկաներ չունենալու հետեւանքով,—այնքան ավելի սուր բնույթ կընդունի այն թշնամութիւնն ու ատելութիւնը, վոր կապիտալիստական աշխարհը տաժում է դեպի Խորհրդային Միութեան համեմատաբար եւ՛ր ավելի արագորեն զարգացող ուժին ու նշանակութիւնը:

ՅԵՐԲ ԿՍԿՍՎԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Կենտրոնի պլենումում վեճ ծագեց նաեւ այն մասին, թե յե՞րբ կարող է սկսվել պատերազմը: Այս մասին յերկու ծայրահեղ տեսակետ հանդես բերվեցին,—մի տեսակետի արտահայտիչն էր ընկ. Ոսինսկին, մյուսինն ընկ. Զինովյեւը:

Ընկ. Ոսինսկին գտնում էր, վոր մենք չափազանցնում ենք պատերազմի վտանգը, վոր մոտակա տարիներում չի կարող պատերազմ ծագել, վոր նրա շանսերը այնքան եւ հաւանական չեն: Ընկ. Ոսինսկին իր տեսակետը ձեւակերպեց այսպես առած «վիճակագրութեն», նա ասաց, վոր իմ կարծիքով, ներկայումս մոտավորապես 25 տոկոսը պատերազմի կողմնակից են, իսկ 75 տոկոսը պատերազմի դեմ: Ընկ. Զինովյեւին եւ այլ կերպ եր մտածում: Նա պնդում էր, վոր «պատերազմի հաւանականութիւնը» տերմինն արդեն անբավարար է և վոր, նրա կարծիքով, բանաձեւում կարճ ու վերջ

այժմ պետք է ասել, վոր պատերազմն անխուսափելի չէ: Պլենումը յերկու տեսակետն էլ վանեց: «Սաղաղ դադար» հասկացողութիւնը (մի տերմին, վորն առաջինը ընկ. Լենինն է մտցրել) իր մեջ է առնում. 1) կարճատեւութեան հանգամանքը և 2) պատերազմի անխուսափելիութեան հանգամանքը: «Անխուսափելիութեան» հասկացողութիւնը կոնկրետ կերպով չի վորոշում պատերազմի ճիշտ ժամանակը: Ներկա պայմաններում նորն այն է, վոր մոտակա տարիներում, իսկ դուրս է մոտակա տարին, այդ «անխուսափելիութիւնը» կարող է իրականանալ:

Այդ իսկ պատճառով պլենումն այնպիսի ձեւակերպութիւն ընդունեց, վորը մատնանշում է ինչպես պատերազմի պատմական անխուսափելիութիւնը, այնպես էլ նրա հաւանականութիւնները մոտակա տարիներում:

Բայց քանի վոր խորացողութեան համար միմյուր պայքարի շանսերը դեռ ևս սպառված չեն, այդ իսկ պատճառով պլենումը մեր քաղաքականութեան ամենազբաղաւոր խմբի ընդերը դարձրեց պատերազմն առավելագույն չափով հետաձգելու պայքարը: Մեր արամադրութեան տակ դեռ ևս հնարավորութիւններ կան այդ ուղղութեամբ պայքարը արագ շարունակելու: Արդյոք մեզ կը հաջողվի՞ մոտակա տարիներում պատերազմից խուսափել կամ յերկարատե կամ կարճատեւ ժամանակով հետաձգել, վոչ վոք վաղորդք այդ չի կարող ասել:

Ընկ. Զինովյեւի այն պահանջը, թե ռեզոլյուցիայում պիտի մտցնել միայն այն հիշատակութիւնը թե պատերազմը «անխուսափելի չէ» սխալ էր և վտանգավոր: Պետք է և այն ասել, վոր ընկ. Զինովյեւը, ինչ-

պէս հաճախ ե նրան պատահում, այս պլենումում ես ինքն իրեն հերքեց, հայտարարելով, վոր ուղղիցիայի դեմ ճիշտ քաղաքականութիւն վարելու դեպքում կարելի կլինէր «պատերազմը բավական յերկար ժամանակով հետաձգել»։ Իսկ մի այլ տեղում նա արդեն այնքան հեռու յի գնում, վոր խոսում ե պատերազմը «կանխելու» հնարավորութեան մասին։ Մերձավոր ժամանակում՝ ռազմական ընդհարումներից խուսափելու համար ի՞նչ հնարավորութիւններ մենք ունենք։ Պատերազմը հետաձգելու գլխավոր հանգամանքը պատերազմի սոցիալական վտանգն ե։ Կապիտալիստական աշխարհը յերկուշ կըրում, վոր ԽՍՀՄ դեմ ձեռնարկած պատերազմի հետեւանքով շատ դեպքերում կարող ե պրոլետարական հեղափոխութիւն սկսվել։ Այս հանգամանքն ավելի կարեւոր ե քան կապիտալիստական պետութիւններին միջև գոյութիւն ունեցող զանազան հակաութիւններն ու ներհակութիւնները, վորովհետեւ այդ վտանգի հետ ե կապված այն հիմնական հարցը, թե ինչ վիճակ կստեղծվի պատերազմի դեպքում Յեւրոպայում, կարո՞ղ ե իր գոյութիւնը չարունակել կապիտալիստական աշխարհը, ե արդէ՞ք պատերազմից հետո ո՞վ կլինի աշխարհը ղեկավարող ուժը—բանվոր դատակարար թե՞ կապիտալիստները։ Բացի սրանից մենք ունենք պատերազմից խուսափելու նաեւ այլ հնարավորութիւններ ընդհանուր քաղաքականութեան ասպարիզում։ Այդ հնարավորութիւններն են ինչպէս որինակ ԽՍՀՄ տնտեսական շահագրգռութեան ուժեղացումով ե այլն։ Մեր ընթացիկ քաղաքականութեան մեջ մենք պետք ե առաւելագոյն չափով այդ ե նման հանգամանքները ոգտագործենք։ Խորհրդային պետու-

թիւնը պետք ե բոլոր միջոցները ձեռք առնի, վորպէսզի առաւելագոյն յերկարացնի խաղաղ դադարի այս շրջանը, վորպէսզի հետաձգի պատերազմական ընդհարումները, վորքան միայն այդ հնարավոր ե։ Սակայն մենք պետք ե նկատի ունենանք, վոր պատերազմի վրտանգն այժմ ռեալ վտանգ ե ե ըստ այսմ ել մենք պետք ե ձեռք առնենք յերկրի պաշտպանունակութեան անհրաժեշտ բոլոր միջոցները։

ԱՊՍԳՍ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԲՆՈՒՅԹԸ

Ինչո՞վ ե տարբերվելու՞ ապագա պատերազմը նախորդներից։ ԽՍՀՄ-ի դեմ ձեռնարկվելիք ապագա պատերազմը, թե 1914 թվի իմպերիալիստական ե թե բոլոր նախորդ այլ պատերազմներից սկզբունքորէն նրանով ե տարբերվելու, վոր նա կրելու յի դատակարգային բնույթ, ե այդ բնույթն արտահայտվելու յի չափազանց պարզորոշ կերպով։ Բոլոր նախորդ պատերազմները մղվել են տարբեր պետութիւնների միջև, սակայն ԽՍՀՄ դեմ մղվելիք պատերազմը կլինի դատակարգային պայքար, բուրժուազիայի կողմից բանվոր դատակարգի—աշխարհի միակ պրոլետարական պետութեան դեմ մղվող պատերազմ։ Այդ պատերազմն անխուսափելիորէն կապվելու յի բուրժուազիայի կողմից բուրժուական յերկրների պրոլետարիատի դեմ մղվող կատաղի դատակարգային պայքարի հետ։ Այստեղից ել բխում են պրոլետարական կովի նոր յոդունքներն ի դեպ պատերազմի։ Այդ դեպքում Կոմիւնները, վորպէս բանվոր դատակարգի կուսակցութիւն, պէտք ե կրկնի այն, ինչ վոր ասում եր Վլադիմիր Իլյիչն իր «Կողմնակի մարզու խորհուրդներ»-ում. «Լավագոյն բանվորնե-

րից կազմված ջոկատներ կանգնեցրեք, զինեք նրանց հրացաններով ու ուժերով և «բոլորս կկոտորվենք, բայց թշնամուն մոտ չենք թողնի» լողունգով: Այս նշանակում է, վոր բուրժուական յերկրների պրոլետարիատը պատերազմի դեպքում պետք է իՍՂՄ դեմ եկաված պատերազմը վեր ածի քաղաքացիական պատերազմի ընդդեմ բոլոր յերկրների կապիտալիստների՝ նպատակ դնելով բանվոր դասակարգի ձեռքով իշխանությունը խլել:

Յեթե 1914 թ. պատերազմը բացառիկ թափով հեղափոխական ուժեղ շարժումներ առաջ բերեց համարյա բոլոր յերկրներում և բանվոր դասակարգին հաղթություն պարգևեց մեր պետութայն մեջ, Հունգարիայում և Բավարիայում, ապա անկասկած է, վոր պատերազմը, վորպես խիստ դասակարգային պատերազմ, պետք է ել ավելի ուժեղ հեղափոխական շարժումներ առաջ բերի, քան այդ կատարվեց իմպերիալիստական պատերազմից հետո: Ահա այս հանգամանքը հանդիսանում է կապիտալիստական աշխարհի դեմ ապագա պատերազմում մեր ունենալիք հաղթանակի նախադրյալներից մեկը: Սակայն պատերազմի դեպքում յեվրոպական պրոլետարիատն այլևս չի կարող բավականանալ իր յերկրի բուրժուազիայի պարտութայն հին լողունգով: Բանվոր դասակարգն այդ դեպքում պետք է կռվի հանուն իՍՂՄ հաղթանակի, բոլոր հնարավոր միջոցներով ակտիվ ոգնություն հասցնելով բանվորական պետութայնը:

Մեզանում, մեր յերկրի ներսում, սոցիալիստական հայրենիքի պաշտպանութայն լողունգն ամենազլխավոր լողունգն է հանդիսանում վոչ միայն պրոլետարիատի համար, այլ նաև ամբողջ աշխատավոր մասսայի հա-

մար, վորի հեգեմոնն է մեր պրոլետարիատը:

Թույլ տվե՛ք, ընկերներ, սրանով ել վերջացնել իմ զեկուցման այն մասը, պատերազմի դասակարգային բնույթի պատճառով, վոր վերաբերում է միջազգային դրությանը:

ՆՈՐ ԿԱՅՈՒԹՅԱՆ ԱՆԴՐԱԴԱՐՁՈՒՄԸ ԽՍՂՄ ՏՆՏԵՍԱ-
ԿԱՆ ՁԱՐԳԱՅՄԱՆ ՎՐԱ

Հետևյալ հարցը պլենումում տնտեսական աշխատանքի հարցն էր, վորի վերնագիրը համեստաբար դրված էր «1927—28 տ. ստուգիչ թվերը կազմելու տնտեսական դիրեկտիվների մասին»:

Հարկավոր էր լուծել այն հարցը, թե նոր կացությունն ի՞նչպես կանդրադառնա տնտեսական աշխատանքի սոցիալիզմի շինարարութայն վրա և դրան համապատասխան՝ կուսակցութայն կողմից ի՞նչ դիրեկտիվներ պետք է տրվեն տնտեսական աշխատանքի համար:

Նոր կացությունը, անշուշտ, մեր տնտեսական շինարարութայն վրա պետք է անդրադառնա շնորհիվ յերկու հանգամանքի.—Առաջին՝ վորովհետեւ նոր կացությունը պատճառ է դառնում մեր պետութայն պաշտպանութայն համար արվող ծախսերի ավելանալուն, (չե՞ վոր մինչև այժմս սրաշտպանութայն կարիքների վրա մենք ավելի քիչ էյինք ծախսում, քան այն դամարի կեսը, վորը խաղաղ ժամանակ ցարը ծախսում էր): յերկրորդ՝ վորովհետեւ Մեծ Բրիտանիայի հետ դիվանագիտական հարաբերությունների և առեվտրական սրայմանագրի խզումը անխուսափելիորեն անգլո-ուսական առեվտրի դադարեցում է առաջ բերում:

Անդլիայի այն փորձերը, վորով նա ուզում է իրենից կախված յերկրներում, անգլիական կապիտալից կախում ունեցող յեվրոպական բանկերում և ձեռնարկություններում խորհրդային Միության դեմ Ֆինանսական-տնտեսական բոյկոտ կազմակերպել—կարող են վորոշ վնաս հասցնել:

Վերջերս ժի այսպիսի դեպք պատահեց: Մի խոշոր ֆիրմա (վո՛չ անգլիական), դեռևս անգլո-ոստական հարաբերությունների խզումից առաջ, յերկարատեւ վարկ առաջարկեց մեզ: Խզումից հետո, յերբ մենք այդ առաջարկությունն ուղտադործել ուղեցինք, բանկերն այդ ֆիրմային վարկից զրկեցին և նրան սնանկության հասցրին: Մի շարք հիմքեր կան յենթադրելու, վոր այդ անգլիական կապիտալից կախում ունեցող բանկերի կողմից արվեց Անգլիայի ճնշման ներքո:

Այս որինակից պարզ կերպով յերեւում է թե Անգլիան ինչպիսի միջոցների յե դիմում մեր դեմ մղվող կովում:

Սակայն միջազգային ֆինանսական և տնտեսական հարցերում Անգլիայի ազդեցությունը (համեմայն դեպս յեվրոպական խոշոր յերկրներում, եւ չխոսենք Ամերիկայի մասին) խիստ սահմանափակ է, այդ յերկրներից շատերի դեմ Անգլիան մրցակցության կռիվ է մղում: Մեզ հետ կնքվող դործարքների վերաբերմամբ վերջին տարիներս վստահությունը խիստ ուժեղ չափով աճել է, վորովհետեւ վոչ մի դեպք չի յեղել (և հետադարձն էլ չի լինի), վոր մեր տնտեսական որդանները վորեւե բանում խախտած լինեն իրենց հանձն առած պարտավորությունները: Մինչև անգլո-ոստական հարաբերությունների խզումն ոտարերկրյա պետու-

թյունների հետ ունեցած մեր վարկային հարաբերությունները տարեց տարի զարգանում եյին և ներկայումս բավականի մեծ չափերի յեն հասել:

Մեզ անհրաժեշտ է այժմ միջոցներ ձեռք առնել, վորպեսզի ուրիշ յերկրներում մեր առեւտրական կապերն ընդարձակենք և այնպիսի չափով վարկեր ստանանք, վոր մեր արտաքին առեւտրական հարաբերություններն Անգլիայի խզումից վոչ միայն չտուժեն, այլև աճեն: Քանի վոր մենք, իհարկե, մեզ համար ձեռնտու պայմաններով այդ բանին չենք հասել, արտաքին առեւտրական հարաբերությունների զարգացման տեմպը կարող է մի քիչ յետ մնալ, վորը, պետք է ասել, չի կարող մեզ համար սպառնալիք հանդիսանալ, յեթե նկատի ունենանք մեր տնտեսության ներկա մակարդակը:

Առաջիկա տարվա տնտեսական հեռանկարները վորոշելիս անհրաժեշտ է նաև հաշվի առնել, վոր կարող է պատահել առաջիկա տարում, կամ նրա հաջորդ տարում լավ բերք չլինի: Մեր հողագործության պատմությունը ցույց է տալիս, վոր համարյա վորպես կանոն յուրաքանչյուր 3-4 տարին մի անգամ չորային է լինում և անբերրիություն: Մենք դեռևս չենք կարողացել մեր գյուղական տնտեսությունը չորային չըջաններում այնպես վերակազմել, վորպեսզի վորեւե չափով յերկիրն ապահովենք անբերրիությունը կրկնվելու դեպքերից: Այդ պատճառով անհրաժեշտ է այժմ ևեթ նախազգուշական միջոցներ ձեռք առնել:

Այս բոլոր փաստերը և հատկապես մեր միջազգային գրության սրումը ի՞նչպես պետք է անդադառնան մեր տնտեսական քաղաքականության վրա:

Պլենումն այդ հարցին այսպես պատասխանեց.— «Միջազգային կացության փոփոխման հետ կապված պայքարի խնդիրներին լուծում տալը վոչ մի դեպքում չպետք է խախտի կուսակցության կողմից տաճմանված տնտեսական շինարարության ընդհանուր ծրագիրը»։ Պլենումում տված իմ ղեկուցման մեջ այդ հարցի վրա կանգ առնելով յետ ասացի, վոր կուսակցության ծրագիրը, վորի նպատակն է յերկիրն ինդուստրալացման յենթարկել, ավելացնել բանվոր դասակարգի և սոցիալիստական սեկտորի տեսակարար կըշիռն ամբողջ ժողովրդական տնտեսության մեջ, ողնել բնակչության չքավոր խավերին, աջակցություն ցույց տալ միջակին, կովել կուլակի շահագործական տենդենցների դեմ,—լավագույն՝ ծրագիրն է հանդիսանում նաև ԽՍՀՄ դեմ պատրաստվող ռազմական հարձակումը յետ մղելու տեսակետից։ Վորքան մեծ լինեն սոցիալիստական շինարարության ասպարիզում ձեռք բերած մեր հաջողությունները, վորքան մենք ավելի ամրացնենք բանվորի և գյուղացու դաշինքը, այնքան ավելի յերկիրը պատրաստ կլինի հակահարված տալու մեր դեմ պատրաստվող ռազմական հարձակմանը։ Սոցիալիստական շինարարության ճանապարհին ունեցած մեր ամեն մի հաջողությունը՝ ամբողջ աշխարհում բանվոր դասակարգի նորանոր հրակայական խավեր և քաչում դեպի մեր կողմը։ Ինդուստրալացումը, արդյունաբերության զարգացումը, յերկրի պաշտպանունակության բարձրացման հիմքն են հանդիսանում—հատկապես այդ վերաբերում է ծանր ինդուստրիայի և քիմիական արդյունաբերության զարգացմանը։

Ուստի պատերազմի վերահաս վտանգից վոչ միայն չի հետեւում թե, ինդուստրալացման վերաբերող կուսակցության ընդունած տնտեսական քաղաքականությունը պետք է փոխվի, այլ ընդհակառակը, անհրաժեշտ է ավելի ևս մեծ լարվածությամբ, քան մինչև այժմս, արագացնել յերկրի ինդուստրալացման պրոցեսը։

ՆՈՐ ԴԺՎԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Առաջիկա տարվա դժվարությունն այն է, վոր ինդուստրալացման համար բավականաչափ արագ տեմպ տպահովելով.—այդ հսկայական ծախսեր և պահանջում,—անհրաժեշտ միջոցներ հատկացնել այն կարիքներին, վորոնք սուաջ են գալիս յեկող տարվա հնարավոր անբերրիության դեպքի համար տեսնվող պատրաստության, պատերազմի սպառնալիքի, պաշարներ (հաց, վառելիք, հում նյութեր, վալյուտա և այլն) պատրաստելու հետևանքով. միջոցներ, վորոնք անհրաժեշտ են ինչպես տնտեսական նպատակների, նույնպես և պաշտպանության համար։

Այս բոլոր խնդիրներին լուծում տալու դժվարություններն այն են, վոր տնտեսական շրջանառությունից մեծ քանակությամբ նյութական արժեքներ են վերցրվում և վորոչ ժամանակով «մեռած կապիտալ» դարձվում։ Յես դորժին տեղյակ ընկերներին խնդրել էյի հաշվել, թե մստավարտաբե ի՞նչ գումար կկազմեն այս հիմնական ծախսերը, վորոնք 1927-28 տարում դեռևս մի ուրբուս նոր արտադրանք քնդամ չեն տա, հաշվել նաև պաշարներ պատրաստելու ծախսերը, պաշարներ, վորոնք քանի դեռևս մնացել են անգոր-

ծածելի, ամենեին չեն ավելացնում չուկայում շրջանառության մեջ գտնվող ապրանքների քանակը և այդ պատճառով տվյալ ժամանակի համար մեռած են համարվում: Հաշվարկումը չատ մեծ թիվ տվեց—մեկ միլիարդ ութըւոց ավելի: Իմ բերած այս բոլոր թվերը մինիմալ են և բացարձակապես անհրաժեշտ են նոր կացութայն հետևանքով ծագած խնդիրների իրադործման համար:

Հնարավորութուն ունենք արդյոք մենք այդպիսի գումարներ դատելու, հատկացնելու թե վոչ: Կենտրոնի պլենումի բանաձևում բերված են ընթացիկ տարվա հիմնական տնտեսական ամփոփումները: Այդ ամփոփումները, ճիշտ և, պայմանական են, վորովհետև նրանք հաշված են 8 թե 9 ամսվա ընթացքում: Սակայն արդեն իսկ այդ ամփոփումների և այն բանի հիման վրա, վոր այս տարի բերքը միջակ կլինի, ինձ թվում է, վոր մենք կկարողանանք այդ խնդիրն իրագործել:

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԶԱՐԳԱՑՄԱՆ ԱՌԱՋԻՆԿԱ

ՀԵՌԱՆԿԱՐՆԵՐԸ

Այս տարվա բերքը մի քիչ պակաս կլինի նախընթաց տարվա բերքից, բայց, համեմայն դեպս, միջակից վոչ պակաս:

Հացահատիկների բերքը 2-3 տոկոսով պակաս կլինի անցյալ տարվա համեմատությամբ: Հատուկ կուլտուրաների—բամբակի և մյուսների—բերքը 15-20 տոկոս աճում են ցույց տալիս: Անասնաբուծությունը նույնպես հավելում է տալիս 7-8 տոկոսով: Ինչ վերաբերում է արդյունաբերության ծավալման հեռու-

նկարներին, հնարավոր է և հարկավոր է ապահովել, վորպեսզի ամբողջ ինդուստրիայում (ծանր և թեթև) արտադրանքը, միջին հաշվով, աճի 17 տոկոսով: Ամբողջ ապրանքային մասսան դրա հետ հաշված է գյուղատնտեսական ապրանքները, այս տարվա ընթացքում կավելանան 10-12 տոկոսով:

Առաջիկա տարում խոշոր դժվարություններ կձագեն բյուջեյի հարցում: Այն ժամանակ, յերբ բյուջեն 10-11 տոկոսով աճում է, մենք անհրաժեշտորեն ստիպված ենք գլխի չափով ավելացնել տնտեսական նպատակների համար հատկացվող գումարները: Ինչպես գիտեք, ընթացքի տարում հիմնական ծախսերը մեկ միլիարդ ութըւոց ավելի կլինեն: Վորպեսզի ինդուստրիալացման համար մեր վերցրած տեմպը պահենք, հիմնական շինարարության ծախսերը պետք է ավելացվեն և կավելացվեն մոտավորապես 100-150 միլիոն ութըւով: Կավելանան նաև ԽՍՀՄ պաշտպանության ծախսերը:

Առաջիկա տարում մեծ ուշադրություն պետք է դարձվի տրանսպորտին: Մինչև այժմ յերկաթուղային տրանսպորտը, ընդհանուր առմամբ, հաջողությամբ բավարարում էր ժողովրդական տնտեսության կողմից նրան առաջադրված պահանջները, սակայն միաժամանակ բոլոր այս տարիների ընթացքում կամաց-կամաց մաշվել է տրանսպորտի հիմնական կապիտալը: Դրա հետևանքով օպառնալիք է առաջանում թե՛ յերկաթուղային տրանսպորտը կարող է ամենաթույլ տեղը հանդիսանալ, վորը յետ կպահի յերկրի ամբողջ տնտեսության զարգացումը: Ներկա տարում, հետապնդողական ժամանակաշրջանից հետո, առաջին

անդամը դադարեց տրանսպորտի սարքավորման, նրա հիմնական կապիտալի մաշվելու պրոցեսը, և առաջին քայլն արված և տրանսպորտի վերասարքավորման համար: Բացի դրանից՝ ընթացիկ տարում աշխարհի մի նոր շինարարութուն և սկսված, վերալիսին Սեմի-լենչինսկի յերկաթուղու կառուցումն է: Վորակազի տրանսպորտն ընդհանուր տնտեսական զարգացումից յետ չմնա, անհրաժեշտ և ավելացնել հիմնական աշխատանքների և յերկաթուղային տնտեսության ասպարիդում կատարվող վերանորոգման ծախսերը: Ուստի առաջիկա տարվա բյուջեյի համաձայն տրանսպորտի համար 200-250 միլիոն ռուբլի պետք և ճարել:

ԿՈՒՎ ԱՆԱՐԴՅՈՒՆԱՎԵՏ ԾԱԽՍԵՐԻ ԿՐՃԱՏՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Նախնական հաշիվները, վոր ներկայումս կարելի չէ անել, ցույց են տալիս, վոր տնտեսական աշխատանքի այդ թափը կարելի չէ սպասովել միայն այն դեպքում, յերբ մենք ուժեղ բեկում կատարենք անարդյունավետ ծախսերի դեմ մղվող կռվում, ծախսեր, վորոնք արվում են մեր պետության և տնտեսության չափազանց ծանր, չափազանց բյուրոկրատական վարչական ապարատների պահպանման: Մինչև այժմ այդ հարցի առթիվ մենք ձեռք հետ չառ ենք խոսել, ժողովներում հայտնել ենք բյուրոկրատիզմն ու վերադիր ծախսերը: Այս տարի մենք առաջին անգամ բանվորագյուղացիական տեսչությունից այդ հարցի վերաբերմամբ աշխարհի յեղրակացություններ ստացանք, վորոնք մեր ձեռքը վորոշ լծակ են տալիս, վորպեսզի բյուրոկրատիզմի և վերադիր ծախսերի դեմ մղվող

կռիվը տեղից առաջ շարժենք: Առաջին անգամը տրանստեսության և խորհրդային աշխատանքի մի քանի ասպարեզներում իսկական դործնական վերլուծություն և կատարվել այն մասին, թե ի՞նչ պատճառով այդ անարդյունավետ ծախսերը մեծ են և թե ի՞նչ պետք և անել նրանց քանակը վճռականապես կրճատելու համար: Ամենագլխավորը և էյական բանը, վոր վերջին ժամանակ բանվորագյուղացիական տեսչությունն արել է, այդ աշն հաջողություններն են, վոր նա ձեռք և բերել չափազանց ուռցրած մեր հաշվետվությունը կրճատելու և կարգի բերելու համար մղվող կռվում, վորը տարեկան մոտ 700 միլիոն ռուբլի չէ նստում:

Մի շարք ժողովմատներ, հիմնարկներ ու տնտեսական որդաններ մասնակից դարձնելով այդ գործին, ԲԳՏ-ն ուշի ուշով մշակեց հաշվետվության, նրա պարզացման և կրճատման, վարչական գործի ընդհանուր կանոնավորման և վարչական ապարատները պահելու ծախսերի կրճատման հարցը: Թե ԲԳՏ աշխատանքը ներկայումս ինչ արդյունքներ և ավել մեղ, կարելի չէ դադարաբար կազմել հետևյալ որինակներից, վորը վերցրված են վերջերս կատարած մեր ապարատների կրճատման պրակտիկայից, կրճատումներ, վորին համաձայնել են և շահագրգռված որդանները:

Հագորդակցության ճանապարհների ժողովմատի ապարատում կրճատում և կատարվել 40 տոկոսով, Ֆինսոդկոմատում—37 տոկոսով, Առևտրի ժողովմատում—23 տոկ., Լուսոդկոմատում—24 տոկ.: Հետագոտություն և կատարվել տանձին յերկաթուղիների հաշվետվության վերաբերմամբ:

Ինձ փաստաթղթեր ցույց տվին, վորոնց սակին

ստորագրել են և՛ ԲԳՏ-ը, և՛ չահագրգույժած օրգանները: Ըստ այդ փաստաթղթերի, կրճատումներ են կատարվել Մ. Կուրսկի յերկաթուղու—38 տոկոսով, Յեկատերինյան յերկաթ.—43 տոկ., Մ. Կապանի յերկաթ.—52 տոկ.: Այն դեպքերում, յերբ հաշվետվությունը կրճատելու փորձեր են արվել, բանից դուրս է յեկել, վոր հնարավոր է յեղել կրճատում կատարել 40—50, և մինչև իսկ 70 տոկոսով:

Մենք մի խումբ աշխատավորներ եյինք ուղարկել արաստահման, վորպեսզի այնտեղ նրանք նայեն և ուսումնասիրեն, թե բուրժուական յերկրներում վարո՞նք են «խակալան բուրժուական իտեղաթյուրումները»:

Տրանսպորտի կազմակերպությունը և տրանսպորտում կիրառվող հաշվետվությունն ուսումնասիրելուց հետո, արտասահմանից վերադարձած ընկերները պատմում են, որինակ այսպիսի մի փաստ, վոր մինչդեռ մեզնում յերկաթուղուն բեռներ հանձնելիս և ստանալիս կազմվում է 25 փաստաթուղթ, այնպիսի բուրժուական յերկրում, ինչպիսին Գերմանիան է, կազմվում է ընդամենը 3 փաստաթուղթ: (Ծիծաղ):

Վարչական ապարատները պահելու ծախսերի կրճատման աշխատանքն անհրաժեշտ է ամենայն յեռանդով շարունակել:

Կենտկոմի և ԿՎՀ-ի միացյալ պլենումում ընկ. Որջոնիկիձենն այսպիսի մի դեպք պատմեց: Իրկուտսկի չրջանի փոխդեկոմները դյուղացիներից հավաքել են 11 հազար ուռլի անդամավճար. դյուղացիներին նույնպես են տվել 6,500 ուռլի, իսկ իրենց ապարատները պահելու համար ծախսել են 38 հազար ուռլի: (Ծիծաղ):

Այս բոլոր օրինակները յես բերում եմ, վորպեսզի ցույց տամ, թե անարդյունավետ ծախսերի կըրճատման ասպարիզում մենք կարող ենք և պետք է մեծ արդյունքներ ձեռք բերենք: Մի քանի տնտեսական օրգանների, ժողովմատների և յերկաթուղիների վերաբերմամբ ԲԳՏ կողմից կատարված փորձը ցույց է տալիս, վոր 1927—28 տ. ընթացքում վարչական ծախսերը մենք կարող ենք կրճատել 20 տոկոսով: Իհարկե, դրա դեմ կըողոքեն, վորովհետև յուրաքանչյուր բյուրոկրատական ապարատ իր բյուրոկրատական տրամաբանությունն ունի, վորն ազդում է և մեր կոմունիստ ընկերների վրա: Այդ աշխատանքի հետևանքով կավելանա գործազուրկ խորհրդային աշխատավորների թիվը, գործազուրկների վիճակագրությունը կաճի, դրա համար սպողիցիան մեզ կհայհոյի: Բայց և այնպես այդ միջոցին պետք է դիմել: Վարչական շտատների և վերադիր ծախսերի կրճատումը մենք կիրադործենք ինչպես ել վոր լինի, վորովհետև այդ մեզ ավելի հնարավորություններ կտա տրտադրական ծախսեր անելու և տնտեսության զարգացումն առաջ տանելու:

Այժմ ԲԳՏ աշխատանքով գործնականապես, պրակտիկայում ապացուցված է, վոր մենք այդ կարող ենք անել և պարտավոր ենք անել:

ՊԵՏԲ Ե ԵԺԱՆԱՑՆԵԼ ՇԻՆԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Կենտկոմի և ԿՎՀ-ի պլենումում հսկայական ուշադրություն կենտրոնացվեց հիմնական շինարարության և ընդհանրապես շինարարության հարցերի

վրա: Ինչպես բանաձևից դուք դիտեք, կուսակցութեան կենտրոնական կոմիտեն գերեկախով ամեց, վորպէսզի առաջիկա տնտեսական տարում չինարարական ինքեքսն իջեցվի 15 տոկոսով: Շինարարական ինքեքսն ամենարարձրն է, նա 2,5-ից ամեցի յէ, այսինքն չինարարութեանը համարյա մեզ 3 անգամից ամեցի թանկ է նստում, քան պատերազմից առաջ: Այդ դեպքերն ամեցի յէ ընդհանուր միջին թանկութեանը: Վորովհետեւ վերջին տարիներում չինարարութեանը հակայական թափ է ստացել, այդ պատճառով գերաւորեցին ամեցի յէ ընդհանուր միջին թանկութեանը: Բացառիկ չափերի յեն հասնում: Շինարարութեան թանկութեանը խոչորագույն արգելք է հանգիստնում յերկրի ինքուստրալացման տեմպի դարգացմանը, բռնակարանային հարցի լուծմանը, նոր դործարանների պատրաստած ապրանքների եթանացմանը և այլն: Այնինչ, որինակ՝ կրի, ավազի, կավի, աղյուսի գները 3 անգամ թանկանալու համար վորեւ խելացի հիմք դանել վոչ վոք չի կարող: Յեւ իսկապես ել վոր խելացի հիմք, ըստ ելութեան, գոյութեան չունի: Այդ պատճառով կենտրոնի պլենումը պարտադիր գերեկախով ամեց չինարարական ինքեքսն առաջիկա տարում 15 տոկոսով իջեցնելու համար:

ՀԱՅԱՍՏԹԵՐՈՒՄՆԵՐԻ ՈՒ ԳՆԵՐԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

Բացի վերեւում արգեն հիշված հարցերից, յես մի քանի խոսք եմ ուղում ասել հացամթերումների և արտաքին ապրանքաշրջանառութեան մասին: Ընթացիկ տարվա հացի կամպանիայի բնորոշ կողմն այն է,

վոր հացի հայթայթման գների տարբերում կայունութեան և ձեռք բերվել: Այդ վոչ միայն տնտեսական, այլև քաղաքական մեծ նշանակութեան ունի: Աշտան և դարնան գների տարբերութեանը ձեռնտու յէ գոյացիութեան բարեկեցիկ վերնախավերին, վորոնք սովորաբար հացը պահում են մինչև վոր դարնանը գները բարձրանան:

Այս տարի մեզ առաջին անգամ հաջողվեց հացի մթերման կայուն գներն ամբողջ տարվա ընթացքում պահել: Այդ գներն առաջիկա հացամթերման կամպանիայի ընթացքում ես պետք է ընդհանուր առմամբ ու ամբողջութեամբ մնան ընթացիկ տարվա մակարդակի վրա, վորպէսզի հացերի գների սխտեմում այնպիսի վորտիսութեաններ կատարվեն, վոր ամեցի մեծ համաչափութեան առաջ բերեն առանձին շրջանների հացի և տարբեր կուլտուրաների գների միջև: Այդ համաշուրեն կպահանջի, վորպէսզի ծախսերը մոտավորապես 2 տոկոսով ամելացվի հացամթերման միջին գնի համեմատութեամբ, սակայն այդ ծախսերը կարելի յէ և պետք է կատարել հացի առևտրում վերադիր ծախսերը կրճատելու հաշվին, միաժամանակ հացի վաճառման գներն իջեցնելով:

Ինչ վերաբերում է հացամթերումների ծրագրին, չնայած ընթացիկ տարում բերքը 100-150 միլիոնով պակաս է անցյալ տարվա համեմատութեամբ, բայց այդ ծրագիրը նախագծված է ավարտված հացամթերման կամպանիայի համեմատութեամբ քիչ հավելումով: Յենթադրվում է հացահատիկներ մթերել 700 միլիոն փութ հանդեպ 670 միլիոն փթի և յուղատու կուլտուրաներ—75 միլիոն փութ հանդեպ 50 միլիոն

իթի: Այդ ծրագրով նախատեսվում է 50 միլիոն փութ հացի պահեստի ֆոնդ կազմել: Հացամթերումների ծրագիրն այդ չափով մեծացնելը նրանով է բացատրվում, վոր գյուղացիության մոտ զգալի քանակությամբ հացի պաշարներ են կուտակվել վերջին տարիների բերքից: Այդ պատճառով գյուղացիությունն այս տարվա բերքից ավելի մեծ չափով հաց կվաճառի:

Հացամթերման կամպանիայի կիրառման հաջողությունը և բանվորների ու գյուղացիների դաշինքի ամրացումը մեծ չափով կախված է այն բանից, թե վոր աստիճան մեզ կհաջողվի ամրացնել ու դարձացնել այն նվաճումները, վոր ներկայումս մենք ձեռք ենք բերել արդյունաբերական ապրանքների գրեթե իջեցման ասպարիզում: Շնորհիվ այն բանի, վոր դործարանային ապրանքների գները 1927 թ. հունվարի 1-ի համեմատությամբ համարյա 10 տոկոսով իջեցվել են, մենք վորոշ չափով «մկրատի» բերանները միմյանց մոտեցրել ենք, բայց գեոևո վոչ բավարար չափով:

Ուստի պլենումն իր բանաձևում ամենայն ուժով ընդգծեց, վորպես մտտակա ժամանակի կարևորագույն դիրեկտիվներից մեկը, վոր պետք է կռիվ մղել արդյունաբերական ապրանքների գներն ել ավելի իջեցնելու համար և այդ հիմունքի վրա ամրապնդել քաղաքի ու գյուղի տնտեսական մերձեցումը:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԱՌԵՎՏՈՒՐԸ

Ինչպես յես արդեն ասացի, անդլո-խորհրդային հարաբերությունների խզման հետևանքով ամենամեծ դժվարությունները ծագածում են արտաքին առևտրի

առջև, վորի հետ սերտորեն կապված են յերկրի ինդուստրիալացումը և արդյունաբերության այնպիսի ճյուղերի ծավալման թափը, ինչպիսին մանածային, բրդի արդյունադործությունն է, վոր մեծ մասամբ ներմուծվող հում նյութերով են գործ տեսնում: Ներմուծման ծրագիրը կրճատել կնշանակեր կրճատել նոր դործարանների կառուցումը և վորոշ չափով ել բանող դործարանների աշխատանքը: Անդլո-խորհրդային հարաբերությունների խզումից առաջ մեր ծրագիրը կազմելիս մենք յեշնում եյինք այն տեսակետից, թե հնարավոր է, վոր մեր արտածման—ներմուծման դործարանները խոշոր չափով ծավալվեն: Այժմ այդ հնարավորությունը մի քիչ նվազել է և ըստ մեր առաջիկա նախագծի, արտածման—ներմուծման ծրագիրը միայն փոքր չափով է մեծանում ընթացիկ տարվա համեմատությամբ: Սակայն այդ ծրագիրն ել Առևտրի Ժողկոմատից պահանջում է, վորպեսզի նա մեծ ճկունությամբ ցույց տա և մի շարք միջոցներ ձեռք առնի արտածումն ուժեղացնելու պրեմիաների միջոցով, արտաքին առևտրի գործի մեջ քաշել տեղական օրդաններին, այդ բանում ավելի ևս շահագորգուել նրանց և այլն:

Թույլ տվե՛ք, ընկերներ', սրանով վերջացնել իմ գեկուցման առաջին մասը և անցնել օպոդիցիայի հարցին:

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ ՀՐԱՎԻՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

Ոպոդիցիայի հարցը—չորչափելուց առաջ, յես մի բանի խոսք պետք է ասեմ պլենումի օրակարգի 5-րդ

կեանք՝ կուսակցութեան համագումար հրավիրելու մասին: Այդ հարցը մենք լուծել ենք, նախքան սպողիցիայի վերաբերյալ բանաձևի ընդունվելը և նրա հայտարարութեան հարցը քվեարկվելը: Ուսուցիչիան իր որակարգն առաջադրեց: Ուսուցիչիան առաջարկում էր, մոտակա համագումարի որակարգի մեջ մտցնել, առաջին՝ անցած տասնամյակի մեր գործունեությունը արդյունքների հարցը, յերկրորդ՝ միասնականության վերաբերյալ հատուկ կետ, յերրորդ՝ միջազգային հեղափոխություն հռչակարանների վերաբերյալ կետ: Մենք յետ վանեցինք սպողիցիայի այդ բոլոր առաջարկությունները, վերջինս մեր ընդունած որակարգով, այդ բոլոր հարցերը սպառնում են և բացի այդ՝ գլուղի աշխատանքների վերաբերյալ հատուկ հարց և մտցված: Կուսակցության ԿԿ-ի հաշվետվությամբ, վոր մեր պատգամավորության կողմից պետք և ներկայացվի Կոմիտեների Գործկոմին, պետք և կատարելապես սպառվեն մեր ներքին և արտաքին քաղաքականության բոլոր գլխավոր հարցերը:

Իսկ համագումարը տասնամյակին նվիրված հոբելյանական մի նիստի վերածելը՝ մենք նպատակահարմար չեյինք համարում: Կուսակցության միասնականության հարցը մենք յետ վանեցինք այն պատճառով, վոր նախ նա սպառնում և ԿԿ-ի հաշվետվությամբ, և յերկրորդ նրա իրական լուծումը ներկայումս վորոշվում և քաղաքական գծի միասնականություն և սպողիցիայի պառակտիչ քաղաքականության դադարեցումով: Նմանապես յետ վանեցինք սպողիցիայի այն առաջարկը, թե ժամկետ նշանակվի համագումարից առաջ տեղի ունենալիք գիտական

համար: Կուսակցության 10-րդ համագումարի վորոշում և մեր կանոնադրության համաձայն, համագումարի որակարգը պետք և հրատարակվի վո՛չ ու՛շ, քան համագումարից մեկ և կես ամիս առաջ, իսկ ղեկուցումների թեզերը՝ վո՛չ ու՛շ, քան համագումարից մի ամիս առաջ: Ուսուցիչիան մեզ պահանջ ներկայացրեց, վոր գիտական համագումարից շատ առաջ հայտարարվի:

Այդ առաջարկությունը մենք յետ վանեցինք այն պատճառով, վոր նպատակահարմար չենք համարում ամիսներ շարունակ կուսակցությունը գիտական տեղի մեջ դրել, զբաղեցնելով, որինակ, այնպիսի հարցով, թե մեր կուսակցության մեջ, մեր յերկրում, կարելի՞ յն արդյոք թույլատրելի համարել Կլեմանտյի մեթոդները՝ պատերազմի վտանգի պայմաններում: Դա միանգամայն անթույլատրելի, աններելի շոյալություն կլիներ: Ուստի մենք սահմանափակեցինք միայն վորոշում կայացնելով, թե համագումար հրավիրելու հարցում պետք և առաջնորդվել 10-րդ համագումարի վորոշումներով և կուսակցության կանոնադրությամբ: Ուսուցիչիան իրավունք ունի իր հակաթեզերը ներկայացնելու: Մենք պարտավոր ենք տպագրել այդ թեզերը, հրապարակել գիտական թերթիկ և կատարել այն ամենը, ինչ վոր պահանջում են կանոնադրություն և կուսակցության վորոշումները: Ովքեր վոր կամեցնում են յեզով սահմաններում, առանց դադանի կազմակերպությունների, քննարկել կուսակցության բռնած գիծը, նրանց մենք կատարյալ և անպայման հանրապետություն կտանք այդ անկուս: Համագումարի նախապատրաստման վերաբերյալ կուսակցության վո՛չ մի

վորոշում չի խախտվի: Սակայն մենք թույլ չենք տա.
վոր—ինչպես ոպողիցիան ե ցանկանում—կուսակցու-
թյունը յերեք ամիս շարունակ՝ մինչև համադումարը,
դիսկուսիոն անհղով բունվի: Միջադգային ներկա կա-
ցության պայմաններում դա առանձնապես անթույլա-
տելի չէ:

ՈՊՈԶԻՑԻԱՅԻ ՀԱՐՑԸ

Ինչպես մասնանշել եմ արդեն իմ գեկուցման
սկզբին, ոպողիցիայի հարցը պետք ե քննարկվել որա-
կաբգի չորրորդ կետում: Իրոք այդ հարցը քննարկվեց
պլենումի աշխատանքների ամբողջ ընթացքում (բա-
ցակամչություն՝ «12 որ»): Այո՛, մոտավորապես այդ-
քան: Այդ ժամանակամիջոցում ոպողիցիան ձգտում եր
կրկին պլենումի քնն. թյան առաջադրել մեր քաղաքա-
կանության բոլոր սկզբունքային հարցերը, վորոնց թը-
վում նաև ԽՍՀՄ-ում սոցիալիզմ կառուցելու հարցը:
Յեռ դեռ պլենումում ասել եմ կհի անդամ իմ ընկեր-
ներին, թե յես ինքս անձամբ, այդ հարցի շուրջը, չպի-
տի հանդես դամ՝ վո՛չ պլենումում, վո՛չ բջիջներում,
վո՛չ ել մի վորեւե այլ տեղ, քանի վոր դա բոլոր բջիջ-
ներում ել քննարկվել ե և դրա մասին վորոշում ե ըն-
դունված 14-րդ համադումարում, վորը և պաշտպան-
վում ե ամբողջ կուսակցության կողմից: Դեռ ավելին.
յես ասացի, թե յերկյուղ եմ կրում, վոր շուտով բջիջ-
ներից կվտարեն այն բոլոր անձանց, վորոնց խելքին
փչի նորից բարձրացնելու այնտեղ այդ հարցը: (Բա-
ցակամչություններ՝ «միշտ ե») (Ժափահարություն-
ներ):

ՈՊՈԶԻՑԻԱՅԻ ՀԱՐՑՆ ՈՐԱԿԱՐԳԻ ՄԵՋ ՄՏՑՎԵԼՈՒ ՊԱՏՃԱՌԸ

Ընկ. ընկ. Տրոցկու և Զինովյեվի հարցը միացյալ
պլենումի սրահարգի մեջ մտցվելու ձեվական պատճառը
բոլորին ել հայտնի չէ: ԿՎՀ-ի պրեզիդիումը միացյալ
պլենումին առաջարկեց, վոր վերջինս ընկ. ընկ. Տրոց-
կուն և Զինովյեվին կհի կազմից հանելու հարցը դնի
այն պատճառով, վոր ընկ. Զինովյեվը, «մամուլի սո-
նի» ժամանակ, հանդես դալով անկուսակցական մի ժո-
ղովում, քննադատության եր յենթարկել կուսակցու-
թյան կենարոնական որդան «Պրավդան» ու կհ-ը և ո-
պողիցիան քաղաքական բացարձակ ցույց եր կազմա-
կերպել Յարոսլավլի կայարանում: Այս ե հարցի ձե-
վական կողմը փոկ հարցի եյությունն այն ե, վոր 14-րդ
համադումարից սկսած, մեր քաղաքականության մի
շարք հիմնական հարցերի շուրջը կուսակցության և ո-
պողիցիայի միջև տիրող տարածայնություններն ավելի
ու ավելի եյին խորանում:

Ներկայումս արդեն կուսակցության և ոպողի-
ցիայի միջև այնպիսի մի «իդեոլոգիական մկրատ» ե
գոյացել, վոր ոպողիցիայի պառակտիչ դործունեյու-
թյան պատճառով կՎՀ-ը հարկադրված եր միացյալ
պլենումին առաջարկություն անել՝ ընկ. ընկ. Տրոց-
կուն և Զինովյեվին կհի կազմից հանելու:

ՈՊՈԶԻՑԻՈՆ ՅԵԼՈՒՅԹՆԵՐԻ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆՆ ՄԿՍԱԾ 14-ՐԴ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԻ ՈՐԵՐԻՑ

Թույլ տվեք, վոր նախքան պլենումում կատար-
վածների մասին պատմելը՝ համառոտ ժամանակագրա-

կան տեղեկանք տամ ուղղիցիոն այն յեւույթներէ մա-
սին, վորոնք տեղի յեն ունեցել նոր միացյալ ուղղի-
ցիայի գոյութեան ընթացքում: Ինչպէս ձեզ հայտնի յե,
նոր ուղղիցիան՝ ընկ. ընկ. Զինովյեվի և Կամենեվի
զլխավորութեամբ ձեւակերպվեց կուսակցութեան
14-րդ համագումարում: Համագումարը (1925 թ. դեկ-
տեմբերին) ԿԿ-ի հաշվետվութեան առթիվ իր ընդո-
ւած բանաձեւի մեջ հարկադրված էր մատնանշել, թե
սկզբունքորեն սխալ է նոր ուղղիցիայի տեսակետը
գյուղացիութեան հանդեպ մեր բոնեւիք դերքի մասին,
հոսպեւացիայի կատարելիք դերի, մեր յերկրում սոցիա-
լիզմ կառուցելու հնարավորութեան և մեր պետական
արդյունաբերութեան բնույթի մասին, — տեսակետներ,
վորոնք ճշգրտում են լենինյան թեորիայից և մեր կու-
սակցութեան պրակտիկայից:

Համագումարն ընդունեց, վոր ուղղիցիայի հա-
յացքներն «անհնարին դարձնելով մասսաների գիտակ-
ցական վերաբերմունքը դեպի բնդհանրապես սոցիա-
լիզմի և մասնավորապես սոցիալիստական արդյունա-
բերութեան շինարարութեանը, ընդունակ են լուրջ հապա-
ղեցնել տնտեսութեան սոցիալիստական տարրերի» —
նույն և դուրացնել մասնավոր կապիտալի պայքարը
նրանց դեմ: Ուստի համագումարն անհրաժեշտ է հա-
մարում, վոր դաստիարակչական լայն աշխատանք կա-
տարվի լենինիզմի այդ խեղաթյուրումները հաղթահա-
րելու համար» (ԿԿ-ի հաշվետվութեան առթիվ ընդուն-
ված բանաձեւով. 14-րդ համագումարի սղագիր հաշվե-
տվութեանը, էջ 960):

14-րդ համագումարին հաջորդող ժամանակամի-
ջոցում ուղղիցիան անբնդհատ հարձակումներ էր գոր-

ծում կուսակցութեան Կենտրոնական Կոմիտեյի վրա,
սպառնալիքներով այդ նպաստակի համար բոլոր այն դժ-
վարութիւնները, վորոնց հանդիպում է ԽՍՀՄ-ի բան-
վոր դասակարգը՝ սոցիալիզմի համար իր մղած պայ-
քարի ընթացքում. նա կրկին ու կրկին աշխատում էր
հրապարակական ղեկուսիս փաթաթել կուսակցու-
թեան վրին: Շուտով, Փրակցիոն աշխատանքն առաջ է
տարվում լայն ճակատով և ուղղիցիան ձեռնամուխ է
լինում մի այլ գործի՝ սկսում է ուղղիցիոն ընդհա-
տակյա կազմակերպութիւններ ստեղծել: Այդ ժամա-
նակներն է, վոր նոր ուղղիցիան՝ ընկ. ընկ. Զինովյեվի
և Կամենեվի ղեկավարութեամբ, հարում է ընկ. Տրոց-
կուն: Ընկ. Զինովյեվը հանդիսավոր կերպով հայտա-
րարում է, վոր նա արդիւնգի մասին իր տված նախկին
վողջ գնահատականը և ընկ. Տրոցկու դեմ իր մղած
պայքարը ներկայումս սխալ է համարում և ուրախու-
թեամբ, այսպէս ասած, յետ կը վերցնէ: Այդպիսով
մեր դեմ հանդիման ծառացավ ուղղիցիոն յերկու-
խմբակներ ժիւղման փաստն ինչպէս հայտարա-
րեց ընկեր Կամենեվը պլենումում — «մի հոսանք դառ-
նալու» փաստը: Կուսակցութեան մեջ իր գերբը
ձեւակերպելու նպատակով ուղղիցիան պայքար սկսեց
իր Փրակցիան լեզալացնելու համար:

Բնորոշ է այն հանգամանքը, վոր նրանց համերաշխ
յեւույթներէից առաջինն այն յեւույթն էր, վոր նրանք
գործեցին՝ Ոստովսկուն կուսակցութեանից հանելու
հարցը ըննելիս: Ոստովսկին կուսակցութեանից վտար-
վեց այն պատճառով, վոր նա անհրաժեշտ էր համարում
թույլ տալ, ներկայումս, պրոլետարիատի ղեկատու-
րայի որոք, կազմակերպել յերկրորդ մի կուսակցու-

թյուն: Նրա թեորիան այն եր, թե մեր կուսակցու-
թյունը վերասերվել է, մանր բուրժուական և դառել,
թե նրան պետք է մաքրել բուրժուական ապրեցություն-
ներից՝ լեզվացնելով քաղաքական մի կուսակցու-
թյուն ևս: Այդ բանի համար Ոստիվակին դուրս է ար-
ված կուսակցությունից: Ընկ. Տրոցկին և ուրիշները
սլաքաբուսմ ելին Ոստիվակուն ի նպաստ և նրա վաժա-
մանը դեմ քվեարկեցին:

«Նոր ուղղիցիան» արոցկիզմի պլանֆորմին անց-
նելուց հետո, 1926 թ. աշնանը, ուղղիցիայի կազմից
նոր արշավանք է սկսվում կուսակցության դեմ. այդ
«արշավանքի» համար առաջարկեց են հանդիսանում Լե-
նինգրադի և Մոսկվայի համարյա բոլոր բլիշները: Ու-
ղղիցիոն լիզերներն աշխատում էին մասսաներին
նվաճել մեր կուսակցության ստորին բլիշներում յե-
լույթներ սարքելով: Մոսկվացիք դրանց մասին հիշում
են, որինակ՝ «Ավիոպրիբորում» նրանց սարքած յելույ-
թից, իսկ լենինգրադցիք՝ «Կրասնիյ Պուտիլովեց»-ում
և այլ գործարաններում սարքած յելույթներից: Սա-
կայն նրանք՝ ի մեծ զարմանս իրենց, միանգամայն բա-
ցառիկ մի պարտություն կրեցին: Ուղղիցիոն լիզեր-
ները դրանով համոզվեցին, թե վարչափ սերտորեն են
կապված յեղել իրենք մասսաների հետ, թե վարչան
կտրվել են իրենք կուսակցությունից: Կուսակցության
կեղծ հույս ունեն, վոր ուղղիցիան, այդ դաժանագույն
պարտությունից հետո, կըմբռնի իր սխալները և հա-
մապատասխան յեղրակացություններ կհանի դրանից:
Առաջին մոմենտին դա շատ հնարավոր եր թվում:

ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻ 16-Ի ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆԸ

Ինչպես գիտեք, կուսակցության դեմ ուղղիցիայի
մղած պայքարի առաջին շրջանը բոլորվեց հոկտեմբերի
16-ի փաստաթղթով: Քանի վոր ներկայումս ուղղի-
ցիայից ստացված նմանորինակ մի նոր փաստաթուղթ
և ո կա մեր ձեռքում, ապա ոգտակար կլինի կուսակ-
ցության անդամների հիշողության մեջ վերականգնել
հոկտեմբերի 16-ի փաստաթղթի գեթ եյական մոմենտ-
ները:

Այն ժամանակ ուղղիցիան հիշյալ փաստաթղթի
մեջ Փրակցիաների հարցի առթիվ, հայտարարում եր.
«Մենք վճռականորեն վանում ենք Փրակցիաների, խըմ-
բաժորումների ազատության թեորիան ու պրակտի-
կան, ընդունելով, վոր այդ թեորիան ու պրակտիկան
հակասում են լենինիզմի հիմունքներին և կուսակցու-
թյան վորոշումներին՝ թե Փրակցիոնականությունն
անթույլատրելի յե: Մենք մեր պարտականությունն
ենք համարում մեր այս անսակեռը կիրառել գործնա-
կանում (դա 1926 թ. աշնանն եր. Ա. Ռ.), մենք հայ-
տարարում ենք, վոր վճռականորեն հրաժարվում ենք
մեր հայացքները Փրակցիոն մեթոդներով պաշտպանե-
լուց, քանի վոր այդ մեթոդները վտանգավոր են կու-
սակցության միասնականության համար: Կոչ ենք ա-
նում մեր հայացքներին հարող մեր բոլոր ընկերներին,
վոր նրանք ել նույնը կատարեն: Կոչ ենք անում անհա-
պաղ ցրել Փրակցիոն այն բոլոր խմբավորումները, վո-
րանք կազմվել են ուղղիցիայի հայացքների շուրջը»:

Իրականում մեր առջեվ կատարվածի հետ համա-
դրելու համար անհրաժեշտ է վերհիշել մի այլ մոմենտ—
ուղղիցիայի հայտարարությունն ուլտրա-ձախների և

կուսակցութեանից փտարվածներն մասին: Հոկտեմբերի 16-ի փաստաթղթի մեջ ասված է. «Մենք վճարար դատապարտում ենք Կոմիտեներն կամ մեր կուսակցութեան դեմ ուղղված այնպիսի քննադատութեան, վորը հետապնդումի ընույթ է ստանում, վորը թուլացնում է Կոմիտեները՝ իրենց համաշխարհային պոլիտարիատի մարտական մի զարմակերալութեան, թուլացնում է Համ. ԿԿ (ը.)՝ վորպես Կոմիտեներն առաջապահ մի ջուկատ, և կամ ինքն իր վորպես պոլիտարական զիկամատուրայի մի պետութեան: Մենք միանգամայն անթույլատրելի յենք համարում ուղղակի կամ անուղղակի կերպով պաշտպանել Կոմիտեներն վրեժ խմբակի կամ սեկցիայի Փրակցիոնականութեան ընդդեմ Կոմիտեներն ընդունած գծի, յինի դա Սուվարինի բռնած դիժը Ֆրանսիայում, Մասլովինը, Ֆիշերինը, Ուրբանախը, Լեդերինը Գերմանիայում, Բորդիգիի ուղղութեան իտալիայում:

Մենք միանգամայն անթույլատրելի յենք համարում պաշտպանել անհասարակ վորեւ խմբակի բռնած գիժը, անկախ նրանից՝ թե ի՞նչ վերաբերմունք է ցույց տալիս այդ խմբակը մեր հայացքներին: Առանձնապես անթույլատրելի յենք համարում մենք վորեւ նշակցութեան ցույց տալ այն անձանց դործունեութեան, վորոնք արդեն փտարված են կուսակցութեանից և Կոմիտեներին, այն է՝ Ռուտ Ֆիշերին և Մասլովինը»:

Այս գեկարատիվ հայտարարութեանները պետք է վերջ տային ոպողիցիայի հակակուսակցական յեռույթներին: Յեւ իրոք, այդ գեկարացիայից հետո, ոպողիցիան մի առժամանակ նահանջ տվեց և կուսակցութեան շարքերում չատ կարճատեմ անդորրութեան

հաստատվեց: Սակայն կարճ ժամանակից հետո, ոպողիցիան կուսակցութեան և Կոմիտեներն դեմ մի նոր գրութի տվեց՝ բացառիկ ուժով: Դրա շնորհիվ ստեղծված կացութեանն ավելի փտանգավոր դարձավ, քան անցյալ տարի աշնանը՝ հոկտեմբերի 16-ի հայտարարութեանից առաջ, փտանգավոր դարձավ այն տեսակետից, վոր ավելի հնարավոր դարձավ ոպողիցիայի անջատումը կուսակցութեանից:

ՈՊՈԶԻՑԻՈՆ ՔՆՆԱԴԱՏՈՒԹՅԱՆ ՆՈՐ ՓՈԽԼԸ

Ոգտվելով չինական հեղափոխութեան զարգացման մեջ առաջացած վորոշ դժվարութեաններից, ոպողիցիան աշխատում էր այդ դժվարութեանները Կոմիտեներն Գործկոմին վերադրել և իր հարձակումն սկսեց Կոմիտեներն վրա գրութ տալով: Միևնույն ժամանակ էլ ընկ. Տրոցկին Կոմիտեներն պլենումում ոգտագործեց ամբիոնը՝ կուսակցութեան Կենտրոնական Կոմիտեի վրա հարձակում գործելու համար, հայտարարելով, թե՝ ոպողիցիայի կարծիքով, «կուսակցական ռեժիմը» հիմնական փտանգ է հանդիսանում պատերազմի ոպառնալիքի որերին, այսինքն՝ կուսակցութեան ներկա դեկավարումը հաղթանակ չի յերաշխալորում մեզ: Կվ.Հ-ի պրեզիդիումի նիստում նա կրկնում է այն հայտարարութեանը, թե «կուսակցութեան բռնած կուրսը գլխավոր փտանգն է հանդիսանում: Նա խեղդում է հեղափոխական դիմադրութեանը և ամբացնում է աջ ուղղութեանը»: Այդպիսով ընկ. Տրոցկին նորից կրկնեց Կենտրոնական Կոմիտեի դեմ ուղղված այն ծանրադույն մեղադրանքը, թե ԿԿ-ի գեկավարութեանը բանվոր դասակարգի չահերի, հեղափոխութեան չահե-

բի ուղիով չի ընթանում:

Այդ մեղադրանքները յերկեսու ունենալով, ոպուղիցիան, իր 83 անդամների ստորագրությամբ մի հայտարարութիւն կազմեց և ներկայացրեց Քաղբլուր:— Են: Այդ հայտարարութիւնից անմիջապէս հետո, յուրահատուկ մի պետիցիոն կամպանիա սկսվեց՝ Միութեան վոլջ տերրիտորիայի վրա յեղած բոլոր բջիջներում:

Ոպուղիցիան կրկին ջանաց նվաճել կուսակցական մասսային:

Սակայն ի՞նչ արդիւնքներ տվեց այդ պետիցիոն կամպանիան: Ինձ թվում է, թե պետիցիաների այդ կամպանիան ոպուղիցիայի հերթական պարտութիւնն է, վորովհետեւ միլիոնից ավելի անդամ ունեցող մեր կուսակցութեան մեջ, անտարակույս, պետք է վոր լինի մի քանի հազար հոգի՝ դժգոհ կիւի քաղաքականութիւնից, պետք է վոր վորոշ թվով այս կամ այն թեթումն ունեցող տատանվողներ և թերահավատներ լինեն: Ոպուղիցիան, իր յեռամսյա պետիցիոն կամպանիայի ընթացքում մոտ մեկ և կես հազար ստորագրութիւն հավաքեց:

Ի՞նչպիսի գնահատական պետք է տանք մենք այդ պետիցիային: Եթե մեկ և կես հազար ստորագրութիւն հավաքած այդ պետիցիան, ոպուղիցիոն լիդերների պետիցիան է, ապա այդ թիվը շատ է, իսկ յեթե դա կուսակցութեան բոլոր անդամներին ուղղված հարցաթերթ է՝ ապա ստորագրութիւնների թիվը շատ քիչ է: Իրոք, ոպուղիցիան, առանց վորեւէ բանից խորշելու, ամեն միջոցի դիմեց, վորպեսզի կարողանա մագթիմալ թվով ստորագրութիւն հավաքել: Ներկայումս արդեն

մենք մի շարք հայտարարութիւններ ենք ստացել, վորով այդ պետիցիան ստորագրողները յետ են վերցնում իրենց ստորագրութիւնները՝ պարզապէս այն պատճառով, վոր ստորագրող ընկերները սխալանքի մեջ են գցված յեղել և հաճախ չեն իմացել, թե իրոք ի՞նչ բանի տակ են ստորագրել: Այդ պայմաններում մեկ և կես հազար ստորագրութիւն հավաքված լինելը ոպուղիցիայի այդ կամպանիայի կատարյալ պարտութիւնն է վկայում: Ոպուղիցիան—չնայած կիւի վրա դործած իր կատաղի հարձակումներին, գուցե և հենց այդ հարձակումների պատճառով—չկարողացավ գեթ քիչ թիւ շատ չոչափելի թվով ստորագրութիւն հավաքել:

Սակայն ի՞նչ է ցույց տալիս այդ պետիցիոն կամպանիան ըստ ելութեան: Նա ցույց է տալիս, վոր այդ կամպանիայի միջոցով ոպուղիցիան աշխատում էր մեր կուսակցութեան միջին մի խմբակ հավաքել, կազմակերպել նրան այդ պետիցիայի պատճառով վրա և վերադառնալու կազմակերպված մի ամբողջութիւն, ճնշում դործ դնել կիւի և կուսակցութեան վողջ քաղաքականութեան վրա:

Միևնույն ժամանակ, ոպուղիցիան իր բրոշյուրները և այլ նյութերի դադարի հրատարակութիւնը կազմակերպեց: Դրա հետ միաժամանակ, ոպուղիցիան կապեր էր հաստատում Կոմիտեներնից և կոմունիստական կուսակցութիւնից վտարված ռենեգատների այն խմբակի հետ, վորից նա ձեռք էր քաշել հոկտեմբերի 16-ի իր հայտարարութեամբ:

Այս բոլորը միասին վերցրած, ցույց են տալիս, վոր ոպուղիցիան վերջին պիւնտմից առաջ մի նոր փորձ է արել վո՛չ միայն իր նոր ֆրակցիան ձեւակերպելու, այլև կոպեր հաստատելու Կոմիտեներնից վտարված

տարբերի հետ: Վորքան եւ աշխատի ուղղիցիան ժընտեւ, նա չի կարող թագցնել այդ հանգամանքը: Այն ուղին, վորի վրա նրանք վրտ են դրել—յերկրորդ կուսակցութեան տանող ուղի յե:

Այս ե տրամաբանական դարգացումն այն բոլոր յելույթներէ, վոր դործել ե ուղղիցիան վերջին ժամանակներս:

ՈՊՈԶԻՑԻԱՆ ԶԿԱՏԱՐԵՅ ԻՐ ՍՏԱՆԶԵԱԾ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Սակայն ի՞նչպէս կատարեց ուղղիցիան այն պարտականութիւնները, վորոնք հանձն եր առել նա վողջ կուսակցութեան ե յերկրի առջե՝ հոկտեմբերի 16-ի իր հայտարարութեամբ: Ուղղիցիան հոկտեմբերի 16-ին հայտարարել եր, թե նա խզում ե Ռուս Ֆիշերի, Մատլի ու նրա խմբակի հետ իր ունեցած կազմակերպչական բոլոր կապերը, իսկ 1926 թ. հոկտեմբերի վերջին, Ուրբանոն իր ժուրնալում հետեւյալն ե գրում բառացի. «Մի քանի որ առաջ (!) «ռուսական ուղղիցիայից» (!) մեր ստացած մի շրութիւնից—վորի մեջ մանրամասնաբար պատկերացված են տարաձայնութիւններն ու ուղղիցիայի տեսակետը—մեջ ենք բերում շեղումները կետ առ կետ (այսինքն Կենտրոնական Կոմիտեի շեղումները պրոլետարական դժից»: Ա. Ռ.):

Դրան հաջորդող ժամանակի ընթացքում, նույն ժուրնալի մեջ լույս են տեսնում ուստ ուղղիցիայի կողմից Կոմիտեներին ներկայացված փաստաթղթերը, վորոնք նույն աղբյուրներից են ստացվել: Լույս են տեսել, ի միջի այլոց, ընկ. ընկ. Տրոցկու ե Վույոփիչի հայտարարութիւնը, ընկ. Տրոցկու հոգվածը՝ «Պաշար խա-

ղաղութեան համար ե անգլո-ռուսական կոմիտեն» վերնագրով. ի վերջո՝ բացարձակ կերպով հայտարարութեան ե ապագրվում, թե մոտիկ ապագայում պիտի հրատարակվեն մի շարք ուղղիցիոն այլ փաստաթղթեր ե՝ քանի վար մասսաները պետք ե անպատճառ կարդան այդ փաստաթղթերը, բաժանորդագինը պիտի իջեցվի. խմբագրութիւնն առաջարկում ե բանվորներին, վոր վերջիններս բաժանորդագրվեն այդ ժուրնալին: (Ծիծաղ):

Դեռ չառ մոտ ժամանակները «83-ի» դոկումենտը—վորը վորպէս պարտի փաստաթուղթ, ներկայացված ե յեղել ԿԿ-ի Քաղբյուրոյին ե վորն անընդալ ու կիսալեզալ կերպով տարածում են մեզանում, պրոլետարական պետութեան սահմաններում, —ուղղիցիայի կողմից պաշտպանութիւն գտնող (մտրով—Ուրբանոնի խմբակի հրատարակութեամբ, թուրքիկ ձեռք, բաց ե բաց տարածում են Գեղմանիայում՝ բուրժուական դիկդատուրայի յերկրում, ոգտագործելով բուրժուական պետութեան մամուլի ազատութիւնը:

Այդպէս վրտի տակ տվեց ուղղիցիան հոկտեմբերի 16-ի իր սեփական հայտարարութիւնը:

Մի այլ փաստ: Ուղղիցիան հայտարարեց, թե նա կատեգորիկ կերպով բացասում ե Փրակցիաների ե խմբավորումների կազմակերպումը: Իսկ պետիցիոն կամպանիան Փրակցիայի սկզբնավորութիւն չե՞: Իսկ իր գրականութեան անընդալ հրատարակումը ե տարածումը—զա Փրակցիոն աշխատանք չե՞ միթե: Իսկ ընկ. ընկ. Զինովյեվի ե Կամենեվի տրոցկիզմի կողմն անցնելը ե նրանց յենթարկվելը տրոցկիստական իդեոլոգիային, այն վոր նրանք բոլորի համար պարտադիր են համարում իրենց

Ֆրակցիոն կենտրոնի վորտչումները— մի՞թե այդ բո-
լորը արոցկիստական նոր կուսակցութիւն կազմակեր-
պելու ուղի չեն: Սակայն ոպողիցիայի ամենացայտուն
հակակուսակցական յելույթը, վորն ապացուցում է, թե
այդ նոր Ֆրակցիան ի՞նչպես է աշխատում պայքարել
կուսակցութեան և նրա կենտկոմի դեմ, ի՞նչպես է վոտ
դեմոս կուսակցութեան պառակտումի ուղու վրա— իմ
կարծիքով Յարոսլավլի կայարանում կատարված
ցույցն է:

Ոպողիցիայի ներկայացուցիչներն սկզբում կատե-
գորիկ կերպով ժխտում էին, վոր այդ դեմոնստրացիան
հակակուսակցական մի քայլ է: Նրանք, վորպես թե,
բարեկամական զգացմունքներից դրդված են յեկել կա-
յարան՝ իրենց ընկ. Սմիլգային ճանապարհ դնելու: Սա-
կայն՝ յերբ ընկ. Որշոնիկիձեն կի—ի պլենումի մեջ հար-
ցրեց նրանց, թե՛ այդ վո՞ր ժամանակից է, վոր ընկ.
ընկ. Տրոցկին և Զինովյեվն սկսել են ընկ. Սմիլգային
ձեռի վրա վազոն տանել— առաջ այդպիսի բան յերբեք
չի կատարվել (յերկարատե ծիծաղ), յերբ նա մերկա-
ցրեց նրանց և մատնանչեց, թե ինչպես նրանք իրենց
Ֆրակցիոն որդաններն ոգտադործել են ընկ. Սմիլգային
ճանապարհ դցելու համար, յերբ մատնանչեց, թե ոպո-
ղիցիոն բարեկամին ճանապարհ դցելու գլխավոր լու-
դունդը կի—ի դեմ ուղղված բողոքն և յեղել, նրանք
ստիպված յեղան խոստովանվել, վոր «կայարանի
դեպքը» բացահայտ ցույց է յեղել կուսակցութեան դեմ
և վոր նրանց խմբակը՝ ըստ իրենց արտահայտութեան՝
«Ֆրակցիոնականութեան տարրեր» ունի:

Այն ճանապարհը, վորով անցել է ոպողիցիան հոկ-
տեմբերի 16-ի հայտարարութեան նախորդակից մինչև

կի—ի վերջին պլենումը, կարելի չէ, որինակ, այսպես
պատկերացնել՝ անտառից—կայարան: Այն ժամանակ-
ները Ֆրակցիոնականութեան ամենացայտուն արտահայ-
տութիւնն էր՝ «Լաչեվիչը անտառում», այժմ՝ բացա-
հայտ քաղաքական ցույց Յարոսլավլի կայարանում—
«Սմիլգան Զինովյեվի և Տրոցկու ուսերին»: Սրանք են,
սահմանիկ, այդ ճանապարհի հիմնական ուղղները:

ՈՊՈԶԻՑԻԱՅԻ ՈՒԺԵՐԻ ԴԱՍԱՎՈՐՈՒՄԸ

Այդ համադրութիւնը յես նրա համար մեջ բերեցի,
վոր ընդգծեմ, թե ինչ յիմարութիւններ է կրել ոպողի-
ցիայի վերաբերմունքը դեպի կուսակցութիւնը՝ մինչև
կի—ի պլենումի որերը: Միևնույն ժամանակ միանգա-
մայն անվիճելի չէ, վոր Զինովյեվը, Կամենսկը և ուրիշ
ները նույնպես տրոցկիստներ են դառել, ինչպես է
Տրոցկին ինքը: Վերջին ժամանակներս նկատվում է,
վոր ոպողիցիայի «ձախ» թևը (Սապրոնով, Սմիլնով,
Վ.) ձգտում է վորոշ չափով, վախվխելով սահմանա-
գծվել մյուս ոպողիցիոններներից: Սակայն պետք է հենց
սկզբից ասեմ, վոր ոպողիցիան, հանձինս ընկ. ընկ.
Տրոցկու, Զինովյեվի և Կամենսկի— չնայած վոր պլե-
նումին մասնակցողները համադրեն առաջարկում էին
նրանց հեռանալ «15-ի պլատֆորմից»—վո՛չ մի խոսք
չարտասանեց պլենումում դրա մասին:

Ոպողիցիոններներն ուզեն թե չուզեն՝ օպողիցիոն
«ուժերը» հետևյալ կերպ են դասավորվում. կենտրո-
նում, վորպես դիրիժյոր՝ ընկ. Տրոցկին է կանգնած,
վորին սքնում են ընկ. ընկ. Զինովյեվը, Կամենսկը և
ուրիշները. «ձախ» կողմը՝ Սապրոնովի— Սմիլնովի
թումբն է գտնվում, վորից ոպողիցիան չի սահմանա-

զծվում։ Իսկ «աջ» կողմը՝ մի ինչ վոր քննուտ անհկա-
տելի և անպետք մի բուժիչ, վորի ստորագրութիւններ
եր ուղղիցիան համարում փաստաթղթերում, վոր բազ-
մացնում և տարածում եր։ Հարձակումներ ելին տեղում
ամեն զծով անխտիր և ամեն տեսակ պլատֆորմի վրա
հիմնված՝ միայն թե հարձակում լինի կենտրոնական
կամ խտի վրա։

15-ի ԽՄԲԱԿԻ ՄԱՍԻՆ

Նախքան ուղղիցիայի գլխավոր կորիզին անցնելս,
(Տրոցկի, Ձինովյեվ) յես ուզում եմ մի քանի խոսք ասել
կի-ին ներկայացված «15-ի փաստաթղթի» (Սմիլնովի—
Սապրոնովի) մասին։

Քանի վոր ուղղիցիաները մեզ մեղադրում են, թե
մենք խեղաթյուրում ենք նրանց իսկական հայացքը, յես
հարկադրված եմ ի շարք դործադրել ձեր համբերու-
թյունը և մեջ բերել նրանց ճշգրիտ խոսքերն իրենց փա-
տաթղթերից։

Ահա վասիկ ձեզ, մի. քանի քաղվածքներ «15-ի
փաստաթղթից»։ Միտցյալ Պետքադվարչության մա-
սին ասված և.

«Իր դործունեյությամբ Պետքադվարչությունն
անգամ՝ նախկին Չեկան, վորին ամենալճոական
պարտականություններից մեկն եր վիճակվել՝ հա-
կահեղափոխության դեմ մղվող կռիւում և վորը
փայլուն կերպով կատարեց այդ պարտականու-
թյունը, այժմ ընդհանուր բյուրոկրատացման պայ-
մաններում, նմանապես ավելի ու ավելի և չեղվում
պրոլետարական հեղափոխության պաշտպանու-
թյան ուղուց։ Նա իր դործունեյությամբ, փոխա-

նակ քաղաքական և անտեսական հակահեղափոխու-
թյան դեմ կռիւ մղելու, գնալով ավելի յե ուղղվում
բանվորների որինական դժգոհության դեմ, մի
դժգոհություն, վորի դրդապատճառն են մանր
բուրժուական բյուրոկրատիկ խեղաթյուրումները։
Նա պայքարի յե յեղում նույնիսկ ներկուսեցա-
կան ուղղիցիայի դեմ»։

Կարմիր բանակի մասին՝ հետևյալ բանասերու-
խոսքերն են ասված.

«Առանձնապես վտանգավոր կացութիւն և
սակզծվում Կարմիր բանակում։ Չնայած կուսակ-
ցության ծրագիրը պահանջում և, վոր պետք և
«դասակարգային միաձուլություն» և «հնարավոր
չափով սերտ կապ հաստատվի զորամասերի ու
դործարանների, պրոֆմիությունների, գյուղի
չքաւորական կազմակերպությունների միջև», վոր
հրամկազմը, սկզբում գոնե ստորինը, անհրաժեշտ
և կազմել գիտակից բանվորների ու գյուղացի-
ների շարքերից»,—այնուամենայնիւ այդ հրա-
մանատարական կազմը քաղկացած և նախկին
սպաներից և գյուղացիության կուլակային տար-
րերից։ Գնալով ավելի յեն վերացվում վո՛չ աշ-
խատավորական տարրերի մասնակցության վերա-
բերյալ սահմանափակումները։ Յերկրային զս-
րամասերում, մանավանդ հեծելազորի շարքերում,
գերակշռում և ունենոր գյուղացիությունը, ստո-
րին հրամկազմի մեջ՝ գլխավորապես կուլակ-
ները։

Իսկ ինչ վերաբերում և կուսակցական կարմիր
հրամանատարներին, չի կարող նրանց վրա չան-

գրադառնալ կուսակցութեան բյուրոկրատացումը, և նրա օւ բանվորների միջև հաստատված կապի թուլացումը: Պրոլետարիատի ազդեցութիւնը կարմիր բանակում թուլանում է: Այդ պայմաններում կարմիր բանակն սպառնում է մի հարձար գնեք դառնալ բոնապարտյան ամանայութեանների համար»:

Բյուրոկրատիզմի մասին հետեյալ ձևով է խոսվում.

«ԿԿ-ի սխալ քաղաքականութեան վերջին յիսնամիջրդ ընթացքում ապարատի բացասական կողմերը մեծ չափով ուժեղացել են. մանր բուրժուազիայի ազդեցութիւնը մեծացել է. կուլակը քաղաքական իրավունքներ է ստացել (խորհուրդներում): «Բյուրոկրատիկ խեղաթուրումներն» այժմ այնքան հեռու յեն գնացել, վոր նրանց մէջ արդեն ակներև կերպով մանր-բուրժուական վերասերման տարրեր են զգացվում»:

Պետութեան մասին հետեյալ դատողութիւնն է արվում («գիտուն» մարքսիստների կերպարանքով):

«Այդ քաղաքականութեան (այսինքն՝ կուսակցութեան քաղաքականութեան. Ա. Ռ.) չարունակումը վտանգ է սպառնում, վոր պրոլետարական դիկտատուրայի իշխանութիւնը, — ամէլի ու ամէլի կտրվելով իրեն ծնունդ տվող դասակարգից և միևնույն ժամանակ լիովին չարտահայտելով վորևէ այլ դասակարգի շահերը, — գերդասակարգային մի իշխանութեան կվերածվի, մի իշխանութիւն, վոր յերեւելում է դասակարգերի միջև՝ հալած թե վո՞ր դասակարգն ամէլի ուժգնորեն է

հուպ տալիս ամբողջ մոմենտում: Այդ քաղաքականութիւնն սպառնում է պրոլետարական իշխանութիւնն այնպիսի մի իշխանութիւն դարձնել, վորը, ըստ Ենգելսի «Ժամանակավորապէս վորոշ անկախութիւն է ձեռք բերում յերկու դասակարգի նկատմամբ, վորպէս դրանց կարծեցյալ մի միջնորդ»:

Ահա վասիկ մեր տնտեսական և ընդհանուր քաղաքականութեան վերաբերյալ մի քանի ցիտատ հա: Առաջինը հետեյալն է.

«... 1925 թ. հոկտեմբերից աշխատավարձի աճումը կանգ առավ և նույնիսկ իջնելու ձգտում է ցույց տալիս. մինչդեռ այդ ժամանակաշրջանում բանվորի արտադրանքը բարձրացել է առնվազը 15 տոկոսով: Միևնույն ժամանակ, խիստ ուժեղացել է բանվորի վրա դործադրվող վարչական ճնշումը, ալմիխտարացիայի իրավունքներն զգալի չափով ընդարձակվել են: Դրա հետեանքն այն է, վոր գնալով մեծանում է բանվոր դասակարգի գլխահոթիւնը»:

Յերկրորդ ցիտատը.

«Յեթն վերջին տարիներում կապիտալիստական տարրերը՝ սոցիալիստականի համեմատութեամբ ավելի արագ են աճում, դրա պատճառը վո՞չ թե սոցիալիզմի կառուցման որչեպիւմ անկարելիութիւնն է, այլ ԿԿ-ի այն քաղաքականութիւնը, վորով շարունակ զիջումներ է արվում մանր բուրժուազիայի ճնշումին»:

Յեւ վերջապէս վերջին ցիտատը.

«Ներկուսակցական և դրա հետ միասին բոն-

վորական դեմոկրատիայի վոչնչացումը, վոր տեղի ունեցավ 1923 թվականին, լուրջ մի պատրվակ հանդիսացավ գյուղացիական-կուլակային դեմոկրատիային զարկ տալու: ԿԿ-ի քաղաքականութունը վո՛չ միայն կաշկանդում է պրոլետարիատի ակտիվությունը, այլև գյուղացիում է վո՛չ պրոլետարական դասակարգերի ակտիվությունը»:

Յես մտադիր չեմ այս ժողովում քննադատել ցիտատներին այս ամբողջ փունջը, վորից հակակուսակցական և հակախորհրդային հոտ է փչում:

Այդ անհեթեթությունների մեջ (Պետքադվարչություն, Կարմիր բանակի, «դերդասակարդային» (?) պետություն, «կուլակային դեմոկրատիայի» մասին) նույնչափ ճշմարտություն է պարունակվում, վորչափ և հին, ծեծված և բանվոր դասակարգին ու պրոլետարիատի դիկտատուրային թշնամի այն հերյուրանքների մեջ, վորոնցով լի յեն մենչեիկական գրչակների «գիտական» (նույնպես Ենգելսի ցիտատներով համեմատ) ու վո՛չ գիտական բարբաջանքները՝ թե՛ դեմոկրատիայի սքանչելիքների և թե՛ խորհրդային իշխանություն չուտափուլթ տալարման անհրաժեշտություն մասին:

Յես այս ցիտատները մեջ բերեցի միայն նրա համար, վոր ցույց տամ իսկական դեմքն ուղղիցիայի այն «ձախ» թևի, վորից ուղղիցիայի ղեկավարները չուղեցին տարորոշվել չնայած ԿԿ-ի և ԿՎՀ-ի անդամներից շատերի համառ պահանջներին:

ԸՆԿ. ՏՐՈՅԿՈՒ ՆՈՐԱԳՈՒՅՆ ՀԱՅՏՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Այժմ, թույլ տվեք ձեր ուշադրությունը հրավիր-

բեմ մեր ուղղիցիայի «կենտրոնական ունձաժորություն»՝ ընկ: Տրոցկու քաղաքական այն իդեոլոգիայի վրա, վորը պարզորոշ կերպով յերևան յեկավ Յարուսլավի կայարանում կատարված ցույցից հետո, մի ցույց, վոր սարքված էր Սմիլգային «բարեկամարար» ճանապարհ դրելու համար և վորին մասնակցում էր և՛ նեպմանական բուրժուազիան, և՛ քաղքենին, և՛ դանդաղան պատահական անձնավորություններ:

Ուղղիցիայի սովորական մեղադրանքներից խույս տալու համար, յես կրկին անգամ ստիպված եմ քաղվածքներ անել ուղղիցիայի ճտերից և հայտարարություններին:

Ամենաբնորոշն է ընկ: Տրոցկու այն հայտարարությունը, վոր նա արել է ԿՎՀ-ի նիստում. նրա մեջ հետեյալն է ասված.

«Փրանսիական Մեծ Հեղափոխություն ժամանակ շատ մարդ է ընկել գելյոտինի տակ: Մենք ևս բավականաչափ մարդ գնդակահարեցինք: Սակայն Փրանսիական Մեծ Հեղափոխությունը յերկու հիմնական գլուխ (չրջան. իՄԲ.) է ունենել՝ մեկն ընթանում էր այսպես (դեպի վեր և ցույց տալիս), իսկ մյուսը՝ այսպես (դեպի ցած): Այս րանն, ահա, պետք է հասկանալ: Յերբ հեղափոխությունը դեպի վեր էր գնում, Փրանսիական յակորբանկանները՝ այն ժամանակվա բայելիկները գելյոտինի էյին յենթարկում սպիտակ գլավարդիականներին ու ժերոնդիստներին: Մենք ևս ունեցել ենք այդպիսի մի գլուխ (չրջան. իՄԲ.), յերբ մենք ուղղիցիոներներս գնդակահարողներ էյինք: Այս փրանսիայում մի այլ գլուխ

(չըջան. իՄԲ.) օկսվեց, յերբ Փրանսիական աջ
յակորբինների ուստրյալովականները և կիսաուստր-
յալովական տերմիդորիանականներն օկսեցին զնդա-
կահարել ձախ յակորբինականներին՝ այն ժամա-
նուկվա բայլչեիկներին:

Յես կցանկանայի, վոր ընկ. Սոյլցն^{**}) իր
անալոգիայի վրա խորհեր մինչև նրա տրամաբա-
նական վախճանը և ամենից առաջ ինքն իրեն պա-
տախաներ, թե ըստ վո՞ր գլխի (որինադրքի
գլուխը. իՄԲ.) ուզում է նա մեզ զնդակահա-
րել... «Յերբ մենք զնդակահարում եյինք, մենք
հասաատ գիտեյինք, թե վո՞ր գլխի հիման վրա
եյինք զնդակահարում, իսկ այժմ ձեզ համար, ընկ.
Սոյլց, սլա՞րդ է, թե վո՞ր գլխի հիման վրա մը-
տադիր եք մեզ զնդակահարելու (առայժմ կազմա-
կերպչական յեզրակացությունների կարգով):

«Յես յերկյուղ եմ կրում, ընկ. Սոյլց, վոր
դուք մտադիր եք մեզ զնդակահարելու կիսաուս-
տրյալովական, այսինքն՝ տերմիդորիանական գըլ-
խի հիման վրա»:

«Իսկ «Պրավդա»-յում գետեղված «Ոպոդեցիայի
ուղիքն» հոդվածը նույն տոնով չի՞ համակված
միթե: Ով տեղյակ է «Պրավդա»-յի այդ վերջին ա-
ռաջնորդողին, նա պետք է, վոր զգա դրա հոտը:
Այդ հոդվածից փչում է «Յերկրորդ գլխի» կըր-
ուկ հոտը: «Յերկրորդ գլխից» փչած հոտը կի-

^{**}) Ընկ. Տրոցկին ներկա դեպքում նկատի ունե-
րն է. Սոյլցի մի խոսակցությունն ռադիկալներից
մեկի հետ:

սաուստրյալովականություն է, վորը դուրս է
ցալտում արդեն մեր կուսակցության պաշտոնա-
կան հիմնարկությունից («Պրավդա») և վորը զինա-
թափ է անում պրոլետարիատի հեղափոխական
ավանգարդը, միևնույն ժամանակ կուսակցական
ոեժիմը խեղդում է բոլոր նրանց, վորոնք ընկ.
Տրոցկի. Չինովյելի և Տրոցկու որինակին հետևելով,
քննադատում են այդ գիծը»:

Տերմիդորի հարցն այնպիսի մի անսքող պարզու-
թյամբ է դրել ընկ. Տրոցկին, վոր մեկնաբանություն-
ների կարիք չկա. —

Մի ցիտատ ես մեջ բերենք ընկ. Տրոցկու նույն
ճառից:

«Վերջին ամբողջ շրջանի ելությունն այն է,
վոր պրոլետարիատը քաղաքականապես կծկվում
է, իսկ մնացյալ դասակարգերի գործունեյու-
թյունը ծավալվում է. ով չի ըմբռնում այդ, իմ
կարծիքով, նրան պետք է իսկույն և յեթ դուրս
հանել ղեկավարող հիմնարկություններից: Յեվ
այդ կծկումն ու ծավալումը յերևան է գալիս ա-
մենուրեք... «Ճիշտ այնպես, ինչպես նյութական
ասպարիզում ընդարձակվում են վո՞չ պրոլետա-
րական դասակարգերը, — այդ բանը տեսնում ենք
ամեն տեղ՝ թե՛ փողոցում, թե՛ խանութներում,
թե՛ ելեքտրաքարչի վաճռնում և թե՛ բնակարան-
ներում, — նույնպես և քաղաքականության մեջ
այժմ պրոլետարիատն ամբողջովին կծկվում
սեղմվում է, իսկ մեր կուսակցական ոեժիմն ափելի
յե ուժեղացնում պրոլետարիատի դասակարգային
կծկումը»:

Բաժնական թվով նման պնդումներ կարելի չե գրտնել նաև ուրիշ ընկերների մոտ :

Ահալասիկ ինձ մոտ կան ընկ . Զինովյեվի ճառերից և հոգվածներից քաղված մի չարք ցիտատներ : Դրանք բոլորն ել վկայում են մի բան՝ ոպողիցիան , պառակտումի իր քաղաքականութունն աշխատում ե արդարացնել նրանով , վոր մենք , իբրև թե , ապրում ենք հեղափոխության «Յերկրորդ գլուխը» , Տերմիդորի չրջանը , այսինքն՝ պրոլետարիատի դիկտատուրայի լուծարքի և բուրժուական իշխանության կազմակերպման չրջանը : Միայն այս տեսակետից , հարկավ կարելի չե հասկանալ նաև Կլեմանսոյի վերաբերյալ ընկ . Տրոցկու հռչակավոր «Թեղը» , վորը նա հետևյալ ձևով ե դնում .

«Իմպերիալիստական պատերազմի սկզբին , Փրանսիական բուրժուազիային գլխավորել եր անդեկ-անառազաստ մի կառավարութուն : Այդ ժամանակներում Կլեմանսոյի խմբակն ոպողիցիոն դիրք եր բռնել կառավարության հանդեպ : Չնայած պատերազմին և ռազմական դրաճննության , չնայած նույնիսկ նրան , վոր դերմանացիք Պարիզից 80 կիլոմետր հեռավորության վրա եյին կանգնած (Կլեմանսոն ասում եր , «հենց այդ պատճառով իսկ») , նա կատաղի պայքար եր մղում մանր-բուրժուական թուլամորթության և անվճռականության դեմ՝ իմպերիալիստական վայրագության ու դաժանության ի պաշտպանութուն : Կլեմանսոն դրանով չեր դավաճանում իր դասակարգին՝ բուրժուազիային , այլ ընդհակառակն , ավելի հավատարմաբար , ավելի հաստա-

տապես ու վճռականորեն և ավելի խելացի կերպով եր պաշտպանում նրան , քան Վիվիանին , Պենլեյին և ընկ . : Անցքերի հետագա ընթացքը հաստատեց այդ հանգամանքը , Կլեմանսոյի խմբակն իշխանության գլուխ անցավ և ավելի հետևողական , ավելի ավագակային իմպերիալիստական քաղաքականությամբ ապահովեց Փրանսիական բուրժուազիայի հաղթանակը : Կա՞յին արդոք Փրանսիական այնպիսի լրագրողներ , վորոնք Կլեմանսոյի խմբակը պարտվողական անվանեյին : Հավանական ե , կային : Բոլոր դասակարգերի դուժակում ել քարչ են գալիս տխմարներ և բանասարկուներ : Սակայն նրանք միշտ ել հնարավորութուն չունեն հավասարապես նշանակալից դեր խաղալու :

Վերջին նախադասության իմաստը , ըստ յերեվոյթին , այն պետք ե լինի , վոր «բանասարկուներն» ու «տխմարները» մեղանում ավելի նշանակալից դեր են կատարում : Տրոցկու այդ «Թեղից» ե ծնունդ առնում ոպողիցիոն այն պատճիրմը , վոր վերաբերում ե մեր յերկրի պաշտպանության այժմեյական հարցին : Մեր պաշտպանունակութունը կախված ե վո՛չ միայն բանակի կորովից , այլև մեր վողջ յերկրի կացությունից , վորտեղ բանվոր դասակարգն ու բայլչեմիկյան կուսակցությունը վճռական դեր են կատարում :

Պատերազմի վտանգի առթիվ , ոպողիցիան բաց ե թողնում Կլեմանսոյի վերաբերյալ իր թեղը , վորպես մեր պետության պաշտպանունակութունն ապահովելու մի մեթոդ , կուսակցական ղեկավարությունը փոխելու պահանջ ե առաջադրվում : Այդպիսով պետք ե ,

վոր հասկանալի դառնա դրույթը այն բոլոր հարցերի, վորոնցով պաղղում են պատերազմի վերաբերյալ նրանց բոլոր հոգեվածներն ու ճառերը, այն է՝ թե ի՞նչ նպատակներ ունի պատերազմը, ո՞ւմ չահերի համար պիտի մղվի նա, ի՞նչպես են վերաբերվում դեպի պատերազմը չքավոր տարրերը և այլն, և այլն: Մենք գործ ունենք այստեղ «սլալմանական պաշտպանողականության» տեսակետի հետ, մենք տեսնում ենք ուղղակի մի հարձակում մեր կուսակցության վրա՝ մինչև իսկ բացարձակ փողոցային մի յեղույթով:

Պատերազմի վտանգը մյուս կուսակցությունների յեղույթի համար ոգտադործելու տեսակետը յերեվան և գալիս, որինակ, նաև ընկ. Զինովյեվի հետեվյալ խոսքերի մեջ.

«Դեպի «ոպոզիցիան» ցույց տրված վերաբերմունքը մի փորձաքար է ներկայումս: Այդ հարցով զբաղված է այժմ բուրժուական ամբողջ «խոշոր» մամուլը (տես, որինակ, Լյուդ. Զորջի նոր հոգեվածը): Թե մենք (ոպոզիցիան) «կազմալուծում ենք թիկունքը» և «դժվարությունները սպեկուլացիայի առարկա յենք դարձնում» —, այդ բանին վո՛չ Զեմբերլենն է հավատում, վո՛չ ել Մակդոնայդը: Իսկ վոր ոպոզիցիային հասցված նոր հարվածները քալացնում են մեր կուսակցությունը՝ այդ նրանք գիտեն: Յեվ դրանից նրանք իրենց յեզրակացությունները կանեյին՝ կշտապեյին հարձակում գործելու»:

Ըստ Զինովյեվի, դուրս է գալիս, վոր յեթե մենք, ձեզ հետ միասին, ավելի վճռական պայքար մղենք կուսակցության մեջ գտնված պառակտիչների դեմ, կու-

սակցության հասցեյին կատարվող զրպարտության և ոպոզիցիայի կատարելապես չտեսնված այդ բոլոր բաների դեմ, դրանով մենք, իբրեւ թե կարագացնենք բուրժուական պետությունների կողմից մեզ վրա նյութվող հարձակումը: Այս նույն փաստաթղթի մեջ ասված է.

«Այդպիսով, պատերազմի ժամկետները զգալի չափով հեմց մեզանից եմ կախված, մեր միաձուլությունից, միասնականությունից, մեր ամրակուռ լինելուց ու մեր շրջահայացությունից»:

Յեվ այդ արում է նա իր այն առաջարկությունից հետո, թե պատերազմի «հավանականություն» տերմինը պետք է փոխել «անխուսափելիություն» տերմինով:

Կլեմանսոյի վերաբերյալ թեզը, Տերմիդորի թեզի հետ միասին, լիակատար հիմք տվեց պլենումի բանաձեվում մատնանչելու, թե ոպոզիցիայի «պաշտպանողականությունը պալմանական է»: Այդ «պալմանական պաշտպանողական» իմաստն այն է, թե քանի վոր կուսակցության ներկա ԿԿ-ը, պրոլետարիատին ու յերկրին սխտերապմական հարձակումների դեմ պաշտպանություն չի յերաչխալորում, ապա ուրեմն, այդ պաշտպանությունն անխուսափելիորեն նպատակով, այդ պաշտպանության վորպես նախապայման, անհրաժեշտ է համարվում փոխել ԿԿ-ի կուսակցական քաղաքականությունը և թողնել վոր ոպոզիցիան իշխանություն գլոխն անցնի (Կլեմանսոյի որինակով): Պատահաբար չեր, վոր ընկ. Տրոցկին պլենումում հետևյալը թոցրեց բերանից. «Տերմիդորիանականներին դուրս կանենք, իսկ հայրենիքը կապալանենք»:

Իդեական տարածությունների սրումն է, հար-

կամ, վոր վորոշում ե նաև կազմակերպչական համապատասխան գործողութիւնները: Իսկ ոպողիցիայի այդ կազմակերպչական գործողութիւնների սուր բընուլթն ել, իր հերթին, ոպողիցիային ստիպեց ծայրաստիճան սրել իր իղեական տարաձայնութիւնները կուսակցութեան նկատմամբ, սկզբունքային հիմնավորում տալով հասնել այնպիսի դրուլթներն, ինչպես որինակ Կլեմանսոյի վերաբերյալ «թեզն» ե: Ոպողիցիայի քաղաքական իղեկողիայում այդ վերջին կետը ամենավտանգավորն ե, վորովհետեւ նա ձգտում ե զինաթափ անել մեր կուսակցութիւնը, զինաթափ ե անում պրոլետարիատին ե, ըստ եյուլթյան, ոպողիցիայի բոլոր հետեւորդներին պրոլետարական պետութեան «պայմանական պաշտպանողականներ» դարձնում, առաջադրելով վորպես նրանց հաղթութեան հիմնական պայման, պայքար մղել մեր կուսակցութեան 99,9 տոկոսի դեմ: Մինչև այժմ, հո, կուսակցական ե վո'չ մի կազմակերպութիւն, վո'չ մի բջիջ չկա, վորը պաշտպանելոս լիներ ոպողիցիային:

ՄԵՐ ՈՊՈԶԻՑԻՈՆԵՐՆԵՐԻ ՀԵՏԵՎՈՂԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

Յեթե տերմիդորի ե Կլեմանսոյի վերաբերյալ հարցը այսպես ե դրվում, վորը ոպողիցիան իր գլխավոր զինքն ե դարձրել ԿԿ քաղաքական դիժը քննադատելու համար, այդ դեպքում մեր ե ոպողիցիայի տարաձայնութիւնների մնացած կետերը նվազ նշանակութիւն են ունենում (անգլո-ռուսական կոմիտեյի, չինական հեղափոխութեան հարցը ե այլն): Իհարկե, ոպողիցիան պլենումում նորից փորձեց «գնդակոծել» ԿԿ-ին անգլո-ռուսական կոմիտեյի ե չինական հեղափոխութեան

հարցերի առթիւ: Վորպեսզի ցույց տամ, թե վորքան հետեւողական ե ոպողիցիան ե մասնավորապես ընկ. Զինովյեւը անգլո-ռուսական կոմիտեյի հարցում, յես կհիշեցնեմ, թե իր ժամանակին ինչ նշանակութիւն եր տալիս ինքը, ընկ. Զինովյեւին այդ հարցին: Ահա թե ինչ եր ասում նա կուսակցութեան 14-րդ համագումարում:

«Յես չեմ ասում, թե մենք վորեւե չափով կը թերազնահատենք մեր արհմիութիւնների ե անդլիական արհմիութիւնների ձախ թեի մերձեցման նշանակութիւնը, յես ընդունում եմ, վոր այդ շարժումը մեծ նշանակութիւն ունի: Նա խաղաղութեան ամենալուրջ յերաշխիքներից մեկն ե, նա ամենալուրջ յերաշխիքներից մեկն ե ինտերվենցիայի դեմ, նա այն յերաշխիքներից մեկն ե, վորով մենք ժամանակի ընթացքում անվտանգ կդարձնենք յեվրոպական ռեֆորմիզմը: Յես առանց տատանվելու կրկնում եմ այն խոսքը, թե մեր արհմիութիւնների ե անգլիական միութիւնների ձախ թեւի մերձեցումը հսկայական համաշխարհային պատմական նշանակութիւն ունի, ե յես կսպքարեմ հանուն այդ շարժման»:

Մեզնից վոչ վոք յերբեք չի պնդել (ինչպես Զինովյեւն ե արել այդ), թե անգլո-ռուսական կոմիտեն (Պերսելի, Միարինի ե մյուսների հետ) մեզ խաղաղութան յերաշխիք ե տալիս, թե նա յերաշխիք ե ինտերվենցիայի դեմ, թե նրա ոգնութեամբ մեմք անվտանգ կդարձնենք Յեվրոպայում ծալալված ռեֆորմիզմը: Այս տեսակ միանգամայն անհեթեթ չափազանցութիւնների համար մեզնից ե վոչ վոք մեղավոր

չէ։ Այն ինչ, թե՛ անգլո-ռուսական կոմիտեյի և թե՛ չինական հեղափոխութեան վերաբերյալ ամբողջ քաղաքականութեան հիմքերը մենք ուղղիցիտայի հետ միասին, նրանց հետ կատարած միատեղ աշխատանքով ենք դրել, և այդ քաղաքականութեան հիմքերը մի զգալի չափով, նրանց ձեռքով են ստեղծված։ Չե՞ վոր անգլո-ռուսական կոմիտեն ստեղծվեց յետեւ վոչ ընկ-
Ձինովյեվի նախաձեռնութեամբ, ապա նրա անմիջական, մոտիկ մասնակցութեամբ, այն **Ձինովյեվի**, վորն այժմ ուղղում է քայքայել այդ կոմիտեն։ Չի կարելի չհիշել, վոր չինական հարցի վերաբերյալ կարևորագույն հրահանգները (որինակ՝ Գոմինգանի հետ բոլի կազմելու մասին) իր ժամանակ մշակվել են Տրոցկու և ընկ-
Ձինովյեվի ակտիվ մասնակցութեամբ։

Անցյալ դիսկուսիաների ժամանակ բավական լուստարանված այդ հարցերը յետ չոչափեցի վոչ այն նպատակով, վոր այժմ նորից քննութեան առնեմ, բոտեյութեան, այլ վորպեսզի ցույց տամ, թե ինչպես ընկ-
Ձինովյեվի և մյուսների այսորվա հայտարարութիւնները միանգամայն հակասում են նրանց յերեկվա հայտարարութիւններին ու ճառերին։ Ժամանակը սուղ լինելու պատճառով յետ հնարավորութիւն չունեմ աւելի լի կանգ առնելու այս՝ բազմիցս լուսարանված և կուսակցութեան կողմից վորոշված հարցերի վրա։

ՄԻԱՅՅԱԼ ՈՊՈԶԻՑԻԱՅԻ ԻԴԵՈԼՈԳԻԱՅԻ ԱՐՄԱՏՆԵՐԸ

Ի՞նչպես հասկանալ, ինչո՞վ բացատրել այս հանդամանքը, ինչո՞ւ յետ ուղղիցիան այդպիսի համառութեամբ պաշտպանում իր միանգամայն սխալ տեսակետները, վորոնք հակասում են իրականութեան,

վորոնց դործնական կյանքը դեն են չպրտել։ Ինչո՞ւ յետ **Տերմիդորի** չրջան համարում սոցիալիստական ինտենսիվ շինարարութեան այն չրջանը, յերբ որեցոր աճում է պրոլետարիատի նշանակութիւնը, ամրանում է նրա և գյուղացիութեան մերձեցումը, ուժեղանում են տնտեսութեան սոցիալիստական տարրերը, աճում է ու ծաղկւում մեր արդյունաբերութիւնը, խոշոր կառուցումների հիմք է դրվում, առևտրական չրջանառութիւնից դուրս է մղվում մասնավոր առևտրականը, ուժեղանում է կոոպերացիան, բարձրանում է աշխատավարձը, բարելավվում է գյուղացու դրութիւնը, և հսկայական կուլտուրական աշխատանք է կատարվում։ Արդյոք նրա՞ համար, վոր միաժամանակ մասամբ գյուղում ուժեղանում, աճում է նաև կուլակը։ Բայց չե՞ վոր այդ աճումը վոչնչով չի համապատասխանում մեր աճման չափերին։ Գուցե նրա համար, վոր պրոլետարիատն իր շինարարական աշխատանքի ընթացքում պետք է հաղթահարի հսկայական դժվարութիւններ և առանձին գեպքերում, իհարկե, անհաջողութիւնների հանդիպի և պարտութիւն կրի։ Բայց չե՞ վոր մինչև այժմ, չնայած մեծամեծ խոչընդոտներին ու մեր ստեղծագործական սոցիալիստական աշխատանքների բազմաթիվ դժվարութիւններին, պրոլետարիատը չափանված ուժով առաջ է չարժվում։ Չե՞ վոր փորձը, գործնականը ամեն մի թեորիայի ոտուգման լավագույն յեղանակն է։ Իսկ այդ փորձը միանգամայն հաստատում է կուսակցութեան քաղաքականութեան ճշտութիւնը։

Ինձ թվում է, վոր վոչինչ չենք կարող հասկանալ ուղղիցիայի պլատֆորմից, յերբ հաշի չառնենք այն

հանդամանքը, վոր տրոցկիզմը դարձել է ամբողջ ոսկոզիցիայի տիրող իդեոլոգիան, այն տրոցկիզմը, վորը բաղմիցս դատապարտվել է մեր կուսակցության և Կոմինտերնի կողմից, վորի վնասակարութեան մասին դեռ մոտիկ անցյալում այնքան շատ և մանրամասնորեն գրել են ընկ. Զինովյեվն ու ընկ. Կամենսկը: Այստեղից է ոսկոզիցիան ստացել իր «բոլոր հատկութեանները»: Այդ իդեոլոգիայի գլխավոր միջոցն այն է, վոր գյուղացիական ամբողջ մասսան ոտար է և թշնամի սոցիալիստական շինարարութեանը, վոր մեր յերկրում բացակայում են սոցիալիստական հասարակութուն կազմակերպելու համար անհրաժեշտ տվյալները՝ տեխնիքական, տնտեսական, կուլտուրական և այլ կարգի զանազան հետամնացութեան պատճառով, վոր մեզանում չկան այնպիսի ուժեր, վորոնք կարողանային քիչ թե շատ յերկար ժամանակ տարահովել պրոլետարիատի դիկտատուրան, վորովհետեւ այդ պրոլետարիատը բավական տեսակարար կշիռ չունի մեր յերկրում, վորտեղ գոյութիւն ունի գյուղական մանրբուրժուական տարերքը: Այստեղից էլ բխում է այն յեզրակացութիւնը, թե պետական իշխանութիւնն անխուսափելի կերպով պետք է դատակարգայնորեն վերասերմի: Այս նույն պատճառով էլ ոսկոզիցիան չի հավատում, վոր պրոլետարիատի դիկտատուրան կայուն է, և մեր յերկրում սոցիալիզմը կարող է հաղթանակել: Տրոցկիզմն այժմ խոստացող իդեոլոգիա չէ հանդիսանում մեր ոսկոզիցիայի մեջ յեղած ամեն տեսակ ու ամեն ձայնի հոտանքների համար:

Սակայն պետք է նշել, վոր տրոցկիզմն այժմ մի փոքր այլկերպ է հասկանում ինքն իրեն, նա աշխա-

տում է իդեոլոգիայես իրեն ցույց տալ իբրեւ լինի-նիզմ: Մենք կարծել ենք, վոր Տրոցկին դադարել է մենչեիկ լինելուց այն որից, յերբ նա մտավ մեր կուսակցութեան մեջ: Սակայն, ինչպես յերեւում է, Տրոցկին այժմ կարծում է, վոր ինքը մենչեիկ լինելուց դադարել է 1904 թ. սկսած:

«Յեթե, —ասում էր նա Կվէշ—ում, —մենչեիզմը մենք հասկանանք, վորպես քաղաքական դատակարգային գիծ, —իսկ դա այդպես էլ պետք է հասկանալ, —նպա յես այլեւս մենչեիկ չեյի՝ սկսած 1904 թ. կեսերից: Յես կազմակերպչորեն ու քաղաքականապես կտրեցի իմ կապերը մենչեիզմի հետ, հենց վոր նա դեպի լիբերալ բուրժուազիան ունենալիք վերաբերմունքի հարցում սկսեց ձեակերպվել վորպես քաղաքական ուղղութիւն, սկսած վերա Զասուլիչի հոգովածներից, յերբ Ակսերովն էլ հանդես յեկավ գեմստովոյական կամպանիայի վերաբերյալ իր ծրագրով և այլն. յես յերբեք համաձայն չեմ յեղել մենչեիզմի հետ այն հարցում, թե ինչ դեր է վերապահված դատակարգերին հեղափոխութեան մեջ. իսկ այդ հարցը հիմնական հարցն էր»:

Յեւ այս ասովում է, չնայած այն բանին, վոր ընկ. Լենինը 1904 թ. պայքարում է Տրոցկու դեմ, համարելով նրան մենչեիզմի մի այլ տեսակի ներկայացուցիչ, չնայած այն բանին, վոր ընկ. Տրոցկին լիկվիդատորների հետ միասին մտնելով այսպես կոչված՝ ողոստոսյան բլոկի մեջ, պաշտպանում էր լիկվիդատորութիւնը, վոր բուրժուազիայի՝ պրոլետարիատի

վրա ունեցած ազդեցութեան ցայտուն արտահայտութիւնն եր:

ՈՊՈԶԻՅԻԱՅԻ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԳՈՒՇԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

Սրանք են վերջին ժամանակներում ոպոզիցիայի առաջադրած սկզբունքային-քաղաքական գծի գլխավոր կետերը: Պարզ է, վոր միայն սրանով չեն սպառնում այն հարցերը, վորոնց առթիւ ոպոզիցիան աշխատում էր հարձակւել կուսակցութեան Կենտրոնական Կոմիտեյի վրա. մի շարք այլ հարցերի թվում նա մասնավորապես առարկում էր նաեւ մեր տնտեսական քաղաքականութեան վերաբերյալ ռեզոլյուցիայի դեմ:

Այդ հարցի առթիւ առաջարկւած բանաձեւի նախագիծը քննադատելով՝ ոպոզիցիան համարձակութիւն չունեցաւ հանդես գալ և տնտեսականորեն հիմնավորել Տերմիդորի վերաբերյալ իր թեզերը, թեև նա պարտավոր էր այդ անելու: Մեր պետութեան բուրժուական վերասերման փոստը պետք է ապացուցել վոչ թե ֆրանսիական հեղափոխութեան հետ համեմատելու միանգամայն անպետք փորձերով, այլ միայն և բացառապես տնտեսական իրականութեան և մեր յերկրում տեղի ունեցող տնտեսական պրոցեսների վերլուծութեամբ: Ոպոզիցիայի իդեական անանկութիւնը հատկապես հրապարակ յեկաւ այնտեղ, յերբ նա չկարողացաւ տնտեսականորեն հիմնավորել Տերմիդորի և վերասերման վերաբերյալ իր թեզերը: Ուստի նա հարկադրւած յեղաւ սահմանափակելու տնտեսական հարցի վերաբերյալ մեր ռեզոլյուցիայի մի քանի կետերի վրա հարձակւելով:

Յեւ ուզում էյի կանգ առնել ռեզոլյուցիայի այն մասի վրա, վորն ոպոզիցիայի տնտեսական հայացքների քաղաքական գնահատականն է տալիս: Ընկ. Պետակովը, առարկելով ռեզոլյուցիայի դեմ, հայտարարեց, վոր այդ ռեզոլյուցիայի մեջ հիշատակւած ոպոզիցիայի հայացքները վորպես թե, մենք ենք հորինել: Այսպես, որինակ, մենք ոպոզիցիային կշտամբում ենք նրա համար, վոր նա այս տարւած նկատմամբ ճշմարտապէս նախազուշակել: Այդպէս և արդյոք: Իմ տրամադրութեան տակ մի ամբողջ կապոց ցիտատներ կան, վորոնց միջոցով կարելի յէ այդ բանն ստուգել: Ահա որինակ, Կ. Ռադեկը, 1926 թ. սեպտեմբերին Կոմունիստական Ակադեմիայում հանդես գալով 1926-1927 թ. ստուգիչ թվերի վերաբերող վիճարանութիւնների ժամանակ, կատեգորիկ կերպով հավատացնում էր ունկնդիրներին, վոր՝

«Ի՞նչ պետք է ասի ընկ. Բուխարինը կես տարուց հետո, յերբ այլևս հնարավոր չլինի կուսակցութեան ու բանվորների գիտակցութիւնից թաքցնել այն հանգամանքը, վոր հեղափոխութիւնը չափազանց մեծ դժվարութիւնների առաջ է կանգնած»:

Ընկ. Սմիլգան, վորն նույնպես մասնակցում էր այդ վիճարանութիւններին, մի քիչ ավելի զգուշավոր գուշակութիւններ էր անում.

«Հաղիւ թե դուք հիմք ունեք ասելու, թե մեր այժմյան տնտեսական վիճակը (1926-1927 թ. չեմքին. Ա. Ռ.) վորի մեջ մենք գտնւում ենք, ապահովութիւն է տալիս խաղաղ կերպով շարունակելու մեր դարգացումը մի ամբողջ տարի»:

Ռադեկի և Սմիլգայի հայտարարութիւնների այդ տոնը միանգամայն համապատասխանում է այն պետութ-
վան պրոպեգանդին, վոր 1926 թ. ԿԿ ապրիլյան
պլենումում կատարեցին Կամենևն ու Տրոցկին:

Կամենևի. «...Տնտեսական այս շրջանը, վորը
մենք թեկուրում ենք, լավ բերքի դեպքում,—
յերբ ընդհանրապես կաճի նաև տնտեսութիւնը,—
կարող է նույնիսկ ավելի սուր կերպարանք տալ
մատնանշված դժվարութիւններին (ապրանքային
սով, գների ընդհանուր բարձրացում, արտահան-
ման դժվարութիւններ, ներմուծման կրճատում
և այլն)»...

Տրոցկի. «...Բոլոր տվյալներն ասում են, վոր
արդյունաբերութիւնը 1926 թ. բերքը ժողովելիս
զուրկ կլինի վորեւէ պաշարից, վորի շնորհիվ կա-
րող են ավելի մեծ մասշտաբով կրկնվել այսուր
դժվարութիւնները (խոսքը 1925-26 թ. ճգնաժամի
մասին էր, Ա. Ռ.)...»:

ՈՊՈԶԻՑԻԱՆ ԳՆԵՐԻ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

Առանձնապես բնորոշ են ուղղիցիայի տեսակետ-
ները գների քաղաքականութիւնի մասին: Ուղղիցիան
այժմ կատեղորէի կերպով հայտնում է, վոր նա թե
սուաջ և թե այժմ կողմնակից է գների իջեցման, ուստի
և զրպարտութիւն է համարում նրան վերադրվող հա-
կառակ կարծիքը: Ահա ձեզ ընկ. Պրեոբրաժենսկու այն
հոգիւթի մի ցիտատը, վորը տպվեց «Բայլեիկ»-ում
—(1926 թ., № 6).

«Մենք պետք է ուղղենք մեր հաշվեկշիւը՝

յեղնելով պետական տնտեսութիւնի շահերից, վե-
րադարձենք նրան նրա կորուստները և յերաշխիք-
ներ ստեղծենք, վոր ապագայում այդ կորուստները
այլևս չեն կրկնվի: Իրականում այդ նպատակին
հասնելու յերկու ճանապարհ, յերկու հիմնական
մեթոդ կա.—առաջին՝ ավելացնել մասնավոր
տնտեսութիւնի հարկերը, վորը, հասկանալի յե,
իրականացնելն ավելի դժվար է, և յերկրորդ՝ ա-
վելացնել տրեստների այն ապրանքների սկզբնա-
կան-դործարանային գները (отпускных цен),
վորոնք լայն սպառման ապրանքներ են և վորոնց
նկատմամբ զգացվում է ապրանքային ավելի մեծ
սով, և վորոնց վաճառքից ամենից ավելի յե շահ-
վում մասնավոր կապիտալը: Վորքան էլ անցան-
կալի յե այս վերջին միջոցը, անյուսմենայնիվ,
ստեղծված կացութիւնից դուրս գալու միակ յեղն
այս է, յեթե մենք ուզում ենք հաւիւթորել մաս-
նավոր կապիտալի կուտակումը և թույլ չտալ
այլևս, վոր արժեքները պետական տնտեսութիւ-
նից հոսեն դեպի մասնավոր տնտեսութիւնը»:

Ահա և Պետակովը, վորը 1926 թ. ԿԿ հուլիսյան
պլենումում հայտարարում էր.

«Մեզնում մեծածախսի և մանրածախսի գները
հսկայական չափերով տարբերվում են միմյան-
ցից... Ուստի հիմնական հարցն այն է, վորպեսզի
այդ տարբերութիւնը մենք մասամբ ուղղենք դե-
պի պետարդյունաբերութիւնը և վոչ թե դեպի
մասնավոր կապիտալի դրականը*) և զրանով ըն-

*) Այս յեղութից հետո մենք հսկայական նվաճում-
ներ ենք արել.—I մասնավոր առևտրականին դուրս ենք

դարձակենք արդյունաբերության աշխատանքը և մանրածախսի ու մեծածախսի գների իջեցման համար բազա ստեղծենք: Յեթե պետք է և հնարավոր, ապա ինչո՞ւ այդ մանյովրը չկատարենք, ինչո՞ւ չբարձրացնենք այն ապրանքների սկզբնական գները, վորոնց մեծ կարիք է զգացվում, և վորոնք արվում են մասնավորին: Այս ձևով կարող ենք մի առ ժամանակ մեր կարիքները հոգալ և հետո, ընդարձակված արտադրության հիման վրա կատարել թե մեծածախսի և թե մանրածախսի գների զուգահեռ իջեցում»:

1927 թ. սկզբներին, յերբ արդեն ուսալ ավյայներ կային այն մասին, վոր գների իջեցման ասպարիզում կուսակցության քաղաքականությունը ունենում էր իր հետեանքները, ոպովիցիոներները ասպացուցում էին, վոր անհնարին է գների իջեցումը, և վոր նույնիսկ՝ ստեղծված պայմաններում անխուսափելի յե գների բարձրացումը:

Չհամարձակվելով բացահայտ կերպով պաշտպանել բարձր գների քաղաքականությունը, նրանք գտնում են, սակայն, վոր գների իջեցման նպատակով կուսակցության ձեռք առած միջոցները, կասկածելի, անպետք և անդործնական են, և փաստորեն արդարացնում են այն գները, վորոնք անընդունելի յեն ժողովրդական տընտեսության համար, այս խոսքով՝ նրանք փաստորեն պաշտպանում են բարձր գների քաղաքականությունը:

արել առևտրի ասպարիզից, 2. նվազել և մասնավոր առևտրական կուտակումը և ավելացել է նրա հարկային բեռը:

Ահա Սմիլգայի 1927 թ. փետրվարին արած հայտարարություններից մեկը:

«Տասնյակ վորոշումներ են ընդունվել գներն իջեցնելու համար: Այս մասին գրում են ամեն ոք, գրում են այնքան, վոր մարդ կարող է ապուշ կտրել ու բթնալ, սակայն «սայլը մինչև այժմ էլ իր տեղումն է»... Ըստ յերևույթին՝ մի ինչ վոր բան խանգարում է գների իջեցմանը, և այն էլ ուժեղ կերպով է խանգարում: Պետք է մոտիկից ծանոթանալ գործին, և այն ժամանակ պատկերը պարզ կլինի: Սկզբում պետք է հասկանալ թե ինչն է հակազդում գների իջեցմանը, և սպա վերացնել այդ հակազդեցության գործոնը, (ընդգծումները հեղինակինն են. Ա. Ռ.): Մենք գործն այսպես եմք պատկերացնում (ընդգծ. հեղ. է Ա. Ռ.), Ապրանքային սովի սաստկանալու պայմաններում կոոպերացիան հնարավորություն չունի զգալի չափերով իջեցնելու գները մասնավորի հանդեպ»: Այս ցիտատի իմաստը միանգամայն պարզ կլինի, յեթե հիշենք, թե ընկ. Սմիլգան 1926 թ. մայիսին մի փաստաթղթում ինչ էր գրում.

«Պետք է քննադատորեն վերաբերվել մանրածախսի գներն իջեցնելու այն կամպանիային, վոր այժմ մղում են կուսակցությունն ու վարչական մարմինները»:

Կենտկոմի 1927 թ. փետրվարյան սլենդմի բանաձևերը քվեարկելիս վիճաբանությունների ժամանակ ընկ. Տրոցկին այսպես վերջացրեց իր ճառը.

«Գների հարցը քննության է առնվում մեկուսացված ձևով. անկախ հիմնական շինարարու-

թյան և արդյունաբերական զարգացման ֆինանսական հեռանկարների ընդհանուր հարցից, այսինքն՝ հիմնական հարցից անկախ...»

Յեւ վայելուհեան՝ ցույց տալով, վոր անհրաժեշտ է դներն իջեցնել, ընկ. Տրոցկին հետևյալ վերապահութիւնն է անում.

«Մենք բոլորս կտվորենք, թե ինչպես կարելի չէ և պետք է իջեցնել ինքնարժեքն ու դները, և թե վոր ուղիներում չի կարելի փնտրել այդ իջեցումը...»:

Կուսակցութեան ընտրած ուղին, ըստ յերևուցիւն, նա այն ուղին է համարում, վորտեղ չի կարելի դների իջեցում փնտրել: Յեւ, վերջապես թույլ տվեք ինձ կարդալ մի փաստաթուղթ, վոր յես արդեն կարդացել եմ Կի պլենումում: Այդ փաստաթուղթը «Ընտանեկան բնույթ» ունի. նրանով Մոսկվայի մի ուղղիցիոներ «հրահանգ» է տալիս Լենինգրադի մի ուղղիցիոների, «բացատրելով», թե ինչու ուղղիցիան քվեարկեց հոգուտ դների իջեցման ռեզոլյուցիայի: Ահա այդ նամակը.

«Բարեւ, ընկ. Նիկոլայ, ի՞նչպես են դործերդ: Ընկ. Մուսատովը քեզ մի քանի հիմնական փաստեր կհաղորդի մեր մոսկովյան կյանքից: Նա ընդհանրապես քիչ տեղեկութիւններ ստացավ, բայց կարող է մի յերկու բան հաղորդել: Այստեղ այժմ այն տեսակետն է կիրառւում, վոր պետք է ավելի խիստ անջատվել մեր ձախ դաշնակիցներից: Մեր և նրանց տարաձայնութիւնները նոր փուլի մեջ են մտել:

Նրանք ընդհանրապես մերժում են մանկավարժական դործելակերպը, իսկ առանց դրան չի կարելի մեր

սկզբունքային գիծը լեզակիցացիայի յենթարկել կուսակցութեան մեջ: Այդպիսով նրանք դործնականում մերժում են լեզալ յելուցիւնների մեթոդը: Վերջին «մանյովը» կատարելիս (սկզբնական զմերի OTYCKHHE ոգտին փխարկելիս) մի քանի սըխալներ տեղի ունեցան, վորոնց մասին ընկ. Մուսատովը կհաղորդի: Այդ սխալներն ոգտագործել կամեցան մեր «ձախ հակառակորդները», բայց անհաջող անցավ նրանց փորձը: Այդ սխալների ու նրա գնահատականի մասին կհաղորդի ընկ. Մուսատովը: Պիտերում դին... հետ մերձենալու կուրս ընդունեք: Այդ բանն այժմ որվա քաղաքական խնդիր է: Մերձեցման այդ կուրսը, ճիշտ է, պետք է լրացնել դեպի ձախ ուղղվող «կրակով», այսինքն՝ բլոկի շարքերում վճռական պայքար մղել լիկվիդատորական տենդենցների և տրամադրութիւնների դեմ (Ջալուցկի, Նիկոլայեւա և ուրիշները)»:

Այս փաստաթուղթն արտասովոր չափով տիպիկ է և հետաքրքրական վոչ միայն ուղղիցիայի ներֆրակցիոնական խմբավորումներն ու «տակտիկայի» հարցերը դրսեւորելու տեսակետից, այլ նաև այն մտքով, վոր դներն իջեցման ոգտին քվեարկելը լոկ մի մանյովը է յեղել, վոր կատարվել է պլենումում:

Կանչ չառնելով այլևս այն մնացած տեսակետների վրա, վոր ուղղիցիան ունի տնտեսական քաղաքականութեան ասպարիզում (կուլակը «կապը կտրել է», աշխատավարձ, դործագրկութիւն, հացի ավելցուկները գյուղացիներից բռնի կերպով վերցնելու առաջարկ և այլն), յես կանցնեմ որակարգի 4-րդ կետի վերաբերմամբ պլենումին ընդունած վորոշման գնահատականին (ուղղիցիոնական մասին):

ՊԼԵՆՈՒՄԻ ՈՐԱԿԱՐԳԻ 4-ՐԴ ԿԵՏԸ

Այն ռեզոլյուցիան, վոր ԿՎՀ մայրեց միացյալ պլենումը, քննության և առնվել մեծ թվով կուսակցական ժողովներում, և յես չեմ հիշում և վոչ մի առաջարկ հոգուտ այդ ռեզոլյուցիայի մեղմացման: Վոչ մի կողմակերպություն ընկ. ընկ. Զինովյեվին և Տրոցկուին ԿԿ-ից հեռանալու դեմ չի յեղել: Այն ինչ, յես գիտեմ, վոր մի քանի կուսակցական ժողովներ իրենց վորոշումները մեջ ընդգծել են, վոր այդ միջոցն անբավարար և: Այնուամենայնիվ, կուսակցության Կենտրոնական Կոմիտեի և Կենտրոնական Վերահսկիչ Հանձնաժողովի միացյալ պլենումը սահմանափակվեց այն վորոշմամբ, վոր պետք և խիստ հանդիմանության յենթարկել նրանց, թողնելով կուսակցության Կենտրոնական Կոմիտեի կազմի մեջ ընկ. Տրոցկուն և ընկ. Զինովյեվին:

Վորպեսզի պարզվի, թե ինչու պլենումը միասնականության շահերի համար նպատակահարմար գտավ այդպիսի վճռի հանդեպ, յես անհրաժեշտ եմ համարում, թեկուզ համառոտաբար, նկարագրել այս հարցի քննության ընթացքը:

Ընկ. Որջնոկիձեն իր գեկուցման ժամանակ ուղղիցիայի առաջ յերեք պայման դրեց, վորոնց իրադրությունից կախված էր այդ հարցի լուծումը:

Դրանք են.

Առաջին. «Հրաժարվել ընկ. Տրոցկու կիսապարտադրական թեորիայից հանդեպ պատերազմի սպառնալիքի (ընկ. Տրոցկու թեզը Կլեմանտոյի մասին): Կանգնել մեր սոցիալիստական հայրենիքն իմպերիալիզմից անպայման և անվերապահորեն պաշտպանելու ուղիի վրա և դատապարտել մեր կուսակցական և խորհրդային դե-

կավարության տերմիդորական վերաանրման մասին ու պողիցիայի տարածած դրպարտությունը»:

Յերկրորդ. «Հրաժարվել Կոմինտերնում պառակտում առաջացնելու քաղաքականությունից և դատապարտել Կոմինտերնից վտարված Մասլովի և Ռուտ Ֆիշերի կուսակցությունը, խզել ամեն մի կապ այդ հակալենինյան և պառակտողական կուսակցության հետ. Կյանքում կիրառել Կոմունիստական Ինտերնացիոնալի բոլոր վորոշումները»:

Յեվ վերջին պայմանը. «Հրաժարվել Համ. ԿԿ (բ.) մեջ պառակտում առաջ բերելու քաղաքականությունից: Դատապարտել յերկու կուսակցություն ստեղծելու փորձերը, ցրել Ֆրակցիաները, պարտավորեցնելով նրանց կատարելու Համկոմկուսի և նրա Կենտրոնական Կոմիտեի բոլոր վորոշումները»:

Ինչպես դուք տեսնում եք, այս պայմանները միանգամայն տարրական պայմաններ են, և չկատարելու դեպքում անհնարին և մեր կուսակցության մեջ մնալը: Անպայման ընդունել մեր պետությունը պաշտպանելու անհրաժեշտությունը, հրաժարվել պնդելուց, վոր մենք «տերմիդորի» քաղաքականություն ենք վարում, հրաժարվել Ռուտ Ֆիշերի և Մասլովի խմբակի հետ աշխատակցելուց, — ահա մեր կուսակցության մեջ մեզ հետ միասին աշխատելու նվազագույն պայմանները: Պետք և նկատի ունենալ, վոր Ուրբանի խմբակն այժմ արդեն ինքնուրույն կուսակցություն և կազմել, ունի իր մամուլը, գերմանական դաշնադրում ունի իր Ֆրակցիան, տեղերում ունի իր կազմակերպությունները, և նրանց որդանում աշխատակցում են ընկ. Տրոցկին և ընկ. Զի-

նովյեվը, վորոնց փաստաթղթերն ու հոգւածները հրապարակվում են ուշլորա-ձախերի մամուլում:

Ուստի ընկ. Որջոնիկիձեն միանգամայն ճիշտ վարվեց, յերբ հայտարարեց. «Ահա ձեզ այն պայմանները, վորը ձեր կողմից ընդունվելու դեպքում, կարող ե հարց հարուցվել վերացնելու մեր առաջարկը՝ Կենտրոնական Կոմիտեից ձեզ հեռացնելու մասին»:

Ընկ. Ձինովյեվին ու ընկ. Տրոցկուն Կենտրոնական Կոմիտեից հեռացնելու հարցը՝ այս կամ այն անձնավորութան Կենտրոնական Կոմիտեի կազմում մնալու հարց չե միայն: Ինձ թվում ե, վոր այս դեպքում հարցը միայն դրան չեր վերաբերում, թե մ'ըմ հեռացնել ն վորտեղից հեռացնել: Այս հարցն անհամեմատ ավելի մեծ նշանակութուն ուներ: Վերջին միացյալ պլենումում մենք կարող եյինք կամ վճռական քայլ անել՝ ջախջախելու ոպողիցիային և ուժեղացնելու վոչ միայն նրա դեմ մղվող քաղաքական, այլև՝ կաղմակերպչական պայքարը (ընկ. Տրոցկուն և ընկ. Ձինովյեվին կուսակցութան ԿԿ կազմից հեռացնելով, մենք հենց այդ ուղղությամբ ել դեմոնստրացիա արած կլինեյինք), կամ փորձեր անել՝ հանուն կուսակցութան միասնականութան կուսակցական որինականութան չըջանակաների մեջ առնելու ոպողիցիային, և խուսափելով նրանց անջատումից Համ. ԿԿ-ի շարքերից, այն պայմանով, վոր նրանք հրաժարվեյին կուսիս զրպարտությունից (տերմիդոր) և կուսակցութան մեջ անթույլատրելի հայտարարություններից (Կլեմանտոյի վերաբերյալ թեզը) և դործողություններից (Փրակցիա կաղմակերպելը, Կոմիտեներնից վտարված Մասլովի և ուրիշների հետ կապ պահպանելը և այլն):

ՈՊՈԶԻՑԻԱՅԻ «ԽՈՒՍՍՓՈՂԱԿԱՆ ՃԱՐՊԻԿ ԴԻՐՔԸ»

Ընկեր Ձինովյեվին իր առաջին ճառի մեջ առաջադրելով իր հակապայմանները պարզ և վորոշակի պատասխան չտվեց ընկ. Որջոնիկիձեյի առաջարկին: Յուրակցիան ցրելու առաջարկի առթիվ ընկ. Ձինովյեվը պատրաստակամութուն հայտնեց միայն այլևս Փրակցիոն փաստաթղթերի համար ստորագրություններ չհավաքել: Իսկ Կոմիտեները պառակտելու քայլից հրաժարվելու առաջարկի առթիվ ընկ. Ձինովյեվին իր հերթին առաջարկեց կրկին Կոմիտեների շարքերն ընդունել վտարված Ուրբանսին և նրա խմբակին: Համկոմկուսի պառակտման քաղաքականությունից հրաժարվելու առաջարկի առթիվ ընկ. Ձինովյեվը հակապահանջ արեց կուսակցութան շարքերը վերընդունելու այն ոպողիցիոներներին, վորոնք վտարված են իրենց հակակուսակցական արարքների համար, իսկ մի քանիսին ել վերադարձնելու այն քաղաքները, վորտեղ նրանք առաջ աշխատում եյին: Այդ պայմաններն ամենեվին չեյին համապատասխանում պլենումի պահանջներին և ցույց եյին տալիս, վոր ոպողիցիան վճռել և շարունակել իր պայքարը կուսակցութան դեմ: Այն հանգամանքը, վոր աննշան թվով կուսակցականների մի խումբ իր կողմից պայմաններ եր առաջարկում ամբողջ կուսակցութանը, ինքնին ցույց ե տալիս, վոր ոպողիցիան չի ըմբռնում այն ամենատարրական բանը, թե կուսակցությունը չի կարող վորեև խմբակի պահանջն ընդունել, և վորեև խմբակին իրավահավասար կողմ համարել, թեկուզ այդ խմբակը բաղկացած լինի մի քանի հարյուր կուսակցականներից:

Ընկ. Ձինովյեվին ու ընկ. Տրոցկուն ԿԿ-ից վտարե-

լու ռեզոլյուցիան խմբագրող հանձնաժողովը պահանջեց վորպեսզի ուղղիցիան գրավոր ձևով պատասխան տա՝ ընդունում ե մեր պայմանները թե՞ վոչ: Ի պատասխան այդ առաջարկի մենք ստացանք ընկ. Ջինովյեվի ձեռագիր փոքրիկ գրութիւնը, վորից դժվար եր վորեւե բան հասկանալ: Մինչև այդ, ԿԿ քարտուղարութիւնն ստացաւ ընկ. Ջինովյեվի յերկրորդ ճառի ուղղված սղագիրը, վոր նա արտասանել եր որակաւորի Կ-րդ կետի առթիւ: ԿԿ և ԿՎՀ միացյալ նիստում մենք տմենք լսեցինք ընկ. Ջինովյեվի այն հայտարարութիւնը, թե՞ վոչ թե ընկ. Որջոնիկիձեյի առաջարկած կետերը, այլ ընկ. Ջինովյեվի առաջին ճառը կարող ե կազմել նրանց հայտարարութեան հիմքը: Սղագրութեան մեջ Հենց այդպես ել գրված եր: Սակայն յերկրորդ ճառի սղագրութեան մեջ նրա հայտարարութեան բովանդակութիւնը փոխված եր այն խմատով, վոր նրանց հայտարարութեան հիմքը կարող ե կազմել ընկ. Որջոնիկիձեյի կետերը:

Այդ ժամանակ հանձնաժողովը պահանջեց, վորպեսզի ուղղիցիան ներկայացնի իր հայտարարութեան իսկական բնագիրը, վորը, վերջիվերջո, ստացվեց: Այդ հայտարարութիւնն ստացվեց այն ժամանակ, յերր պլենումը քվեարկեց և ընդունեց ԿՎՀ առաջարկն իբր հիմք՝ ընկ. Տրոցկուն և ընկ. Ջինովյեվին ԿԿ կազմից հանելու մասին: Թերթերում տպված ե այդ հայտարարութեան միայն վերջին մասը, վորտեղ բերված ե ուղղիցիայի կողմից միացյալ պլենումին ուղղված պահանջները:

Այդ պահանջների մեջ ուղղիցիան առաջարկում եր միացյալ պլենումի անունից դատաւարտել Մոսկվայի

Կոմիտեյի Ազիտպրոպի «Պատերազմի և պատերազմական վտանգի մասին» բրոշյուրը, Իվանո-Վազնեսնսկի թերթում տպված մի ինչ վոր հոդված, «Լենինգրադ-սկայա Պրավդա» թերթում լույս տեսած մի հոդված, վերջ տալ ուղղիցիոներներին դեմ խստորեն մղվող պայքարին, դադարեցնել նրանց վտարումը կուսակցութիւնից, կուսակցութիւնից վտարվածներին վերընդունել, համագումարի նախապատրաստական աշխատանքներն այնպես կատարել, վոր հնարավոր լինի նախորդ, յերկու ամիս առաջ հրատարակել բոլոր թեղերն ու հակաթեղերը, սկսել նախահամագումարյան դիսկուսիա և այլն, և այլն: ԿԿ պլենումն ի պատասխան այդ պահանջների հայտարարեց, վոր կուսակցութիւնը, հանձնա միացյալ պլենումի, կարող ե պայմաններ առաջարկել ուղղիցիային, սակայն վոչ մի ԿԿ, նույնիսկ տերմիդորական (ծիծաղ) կենտրոն, չի կարող հանդուրժել, վոր ուղղիցիան պայմաններ առաջարկի նրան: Ուզում եք աշխատել՝ աշխատեցեք, չեք ուզում՝ մի՛ աշխատեք, սակայն մենք չենք կարող ուղղիցիայի հետ կողիցիա կազմելու և համաձայնութիւն կնքելու տեսակետի վրա կանգնել: Դրանից հետո, ուղղիցիան հայտարարեց, վոր նա վոչ թե պայմաններ ե առաջարկում, այլ իր ցանկութիւններն և հայտնում (ծիծաղ) և առաջարկում ե մամուլում հրապարակել այդ ցանկութիւնները, վորոնք իր հայտարարութեան հետ միասին մի ամբողջութիւն են կազմում:

Քանի վոր պլենումը վոչ այդ բրոշյուրն եր կարդացել և վոչ ել հոդվածները, ուստի չեր կարող դրանց մասին ըստ ելութեան վորեւե վորոշում հանել, այդ պատճառով ել առաջարկեց ուղղիցիային իր «ցանկու-

թյունները» հանձնել Գաղբյուրոյին կամ ԿՎՀ՝ ըստ ե-
յության քննելու: Սակայն չի կարելի կուսակցության
քաղաքականության սկզբունքային ծանրակշիռ հարցե-
րը կապել այս կամ այն որդանի մամուլի սխալի հետ
(յեթե նույնիսկ ընդունենք, վոր այդպիսի սխալներ
կատարվել են): Պիտեմք հարց տրվեց, թե արդյո՞ր
ոպոզիցիան համաձայն է յերրորդ թերթը («ցանկու-
թյունները») անջատել իր դեկլարացիայի մնացած մա-
սից, կցելով այդ թերթն սղագրությանը և հանձնելով
Գաղբյուրոյին կամ Կենտրոնական Կոմիտեյի և Կենտ-
վեր. Հանձնաժողովի քննության. ոպոզիցիան այդ
հարցին բացասական պատասխան տվեց: Այն ժամանակ
պլենումը վորոչեց ոպոզիցիայի հայտարարությունն
ընդունելի գիտություն և մամուլում հրատարակել
միայն այն, ինչ վոր դուք կարդացիք «Պրավդա»-ի յե-
րեկվա համարում:

Յես այս բոլոր մանրամասնությունները նրա համար
եմ պատմում, վորսպեսզի ցույց տամ, թե այդ արտասո-
վոր սուր մոմենտին ինչպիսի դիմումներ եր անում կու-
սակցության ԿԿ և ԿՎՀ միացյալ պլենումը միաձայնա-
կությունը պահպանելու համար: Ոպոզիցիան ամեն տեղ
տարածում եր, թե չուտով կամ իրենց կձերբակալեն,
կամ կհեռացնեն կուսակցությունից: Բողոքում եր ԿԿ
առանձին անդամներին, աշխատելով նրանց կարեկցու-
թյունը չարժել, թե իբր՝ տեսեք, ուզում են այնպիսի
լավ մարդկանց հեռացնել կուսակցության չարքերից:

Վերջին պլենումի ամբողջ աշխատանքը պարզ
ցույց է տալիս ամբողջ կուսակցությանը, ամբողջ
բանվորական դասակարգին, թե ինչպիսի պառակ-
տողական գործունեյություն է ունեցել ոպոզի-

ցիան, վորի շնորհիվ վերջին պլենումը քննեց ներկու-
սակցական այնպիսի դեպքեր, վորոնք յերբեք լսված
չեն կուսակցության պատմության մեջ:

Մենք համաձայնվեցինք որակարգից հանել ընկ.
Տրոցկուն և ընկ. Զինովյեվին ԿԿ կազմից վտարելու
հարցը և՛ ընդունել նրանց հայտարարությունը, չնայած
վոր այդ հայտարարությունը բոլորովին չեր բավարա-
րում կուսակցության պահանջներին: Նրանց հայտա-
րարության համարյա ամեն մի կետում կան այնպիսի
վերապահություններ, վորոնք ցույց են տալիս, վոր
նրանք պատրաստ են ամեն մի նոր առիթ ներկայանա-
լիս կրկին հարձակում գործել կուսակցության և նրա
ԿԿ վրա:

Ոպոզիցիան պլենումում նույնիսկ վստահացալ
դատաւարտել ընկ. Տրոցկու թեզը Կլեմանտոյի մասին,
չուզենալով դրանով անհարմար դրություն ստեղծել
ընկ. Տրոցկու համար, նրան վերավորել, վորովհետեւ
յես չեմ կարծում, թե ոպոզիցիայի բոլոր անդամները
համաձայն լինեն ընկ. Տրոցկու այն փոռած, դիվանագի-
տական քննադատությանը, վոր նա անում է Կլեման-
տոյի վերաբերյալ իր թեզի մեջ:

Կոմիտեերնի մեջ պառակտում առաջացնելու մա-
սին ոպոզիցիայի հայտարարության մեջ ասված է.

«Մենք ընդունում ենք, վոր գերմանական
չարժաման ուղղակի պառակտման վտանգ է սպառ-
նում, այն մտքով, վոր կարող է յերկրորդ կու-
սակցություն կազմվել: Յենթարկվելով Կոմին-
տեռնի վորոշմանը, վորն անթույլատրելի յե համա-
րում Ռւրբանս Մասլովի խմբակի հետ կազմա-
կերպչական վորեւէ կապ ունենալը, մենք, այսու-

հետև մեծ աղետ է աշխատանք, վորպեսզի նրանց վեր-
ընդունեն Կոմիտեերնի մեջ» :

Հայտարարութեան մեջ նույնիսկ վրէժնէ չի ասուած
այն մասին, թէ ոպողիցիան հրաժարուիւմ է այն խում-
բակին պաշտպանելուց, վորը պառակտել է լավագույն
միջազգային կազմակերպութեաններէն մեկը—գերմա-
նական կոմկուսակցութեանը: Այդ խմբակը բանը մին-
չեւ այնտեղ հասցրեց, վոր նրա լիդեր Ռուտ Ֆիշերը
ռայխստագում ամբողջ բուրժուազիայի առաջ բացա-
հայտ կերպով հանդես յեկավ ի պաշտպանութեան ո-
պողիցիայի ընդդէմ մեր կուսակցութեան մեծամասնու-
թեան և ԿԿ: Ոպողիցիան բավականանում է միայն այն
հայտարարութեամբ, թէ «յենթարկվելով Կոմիտեերնի
վճռին՝ խզում է կազմակերպչական կապը»: Այս հայ-
տարարութեան անելով հանդերձ, նա իրեն ազատու-
թեան է վերապահում այլ տեսակ «կապեր» ունենալու
և պայքարելու Կոմիտեերնի Գործկոմի, գերմանական
կոմկուսակցութեան դէմ, քաղաքականապէս պաշտպա-
նելու Ուրբանս Մասլովի ղեկնգատային մանր-բուր-
ժուական խմբակին:

Կուսակցութեան պառակտման հարցում ևս ոպո-
ղիցիան քարն իր ձեռքին պատրաստ է պահում: Նրանք
ասում են. «նույնպիսի վճռականութեամբ մենք պատ-
րաստ ենք ամեն ինչ անելու, վորպեսզի վրէժնէնք
Փրակցիայի բոլոր տարրերը, գտնելով, վոր այդ Փր-
ակցիան կազմակերպվեց միայն այն պատճառով, վոր
ներկուսակցական ղեկիմի այլասերման պատճառով
մենք ստիպված էինք պայքարելու մեր իսկական հա-
յացքները կուսակցութեանը հասցնելու համար, յիւր
այդ հայացքները սխալ կերպով էին մեկնաբանվում

մամուլում և հրամցվում ամբողջ յերկրի ընթերցողնե-
րին»: Յես միայն մի մասն ևմ բերում այն ամենից,
ինչ վոր ասել է ու գրել ոպողիցիան վերջին ժամանակ-
ներում, և յես պետք է խոստովանվեմ ու քաղեմ իմ
մեղքը Մոսկվայի ակտիվի առաջ այն բանի համար, վոր
հնարավորութեան չեմ ունեցել նրանց գրածներից չառ-
բան կարդալու, և չեմ ել կարդա: Նրանք միայն չինա-
կան հարցի առթիվ Կոմիտեերնին 500 յերեսանոց հայ-
տարարութեաններ են ուղարկել (ծիծաղ): Յես ան-
գործի մեկը չեմ, վոր կարդամ այդ ամբողջ Փրակցիո-
նական, պառակտողական, ձեր թուլտվութեամբ ա-
սած, գրականութեանը (ծափահարութեան):

Փրակցիան ցրելու առթիվ նրանք հայտարարում
են, վոր ամեն ինչ իբր թէ կանեն, վորպեսզի Փրակցիա-
յի բոլոր ելեմենտներին վրէժնացնեն, սակայն հարց է՝
կանեն թէ վրէ: Համեմատեցեք այս հայտարարութեան-
ը հոկտեմբերի 16-ի մանիֆեստի մեջ ասվածի հետ:
Այնտեղ ասված է. «առաջարկում ենք ցրել և դադարեց-
նել»: Իսկ այստեղ ասվում է. «Մենք պատրաստ ենք
վճռական միջոցներ ձեռք առնել, վորպեսզի Փրակցիայի
բոլոր ելեմենտները վրէժնացվի, վորն առաջացել է ներ-
կուսակցական ղեկիմի այլասերման պատճառով, մենք
ստիպված էինք...», այսինքն—Տրոցկին ու Զինովյե-
վը—Կենտկոմի անդամներ,—հարկադրված էին կայա-
րանում ծածուկ քաղաքական ցույց կազմակերպել ան-
կուսակցականների հետ, և այդ բանի համար մեղավոր
ենք մենք—յես՝ Ռիկովս, Ստալինը, Բուխարինը և
այլն: Ի՞նչպէս հանդուրժել այս: Կուսակցութեանը
պետք է ամենամեծ ուշադրութեամբ հետեւի, վորպես-
զի տեսնի թէ ոպողիցիան ինչպէս պիտի կատարի իր

սլարտավորութիւնը: Կուսակցութիւնը մի անգամ արդեն խարվել է, յերկրորդ անգամ չպետք է խարվի, և նոր խաբեբայութեան դեպքում արդեն անհամեմատ ավելի վճռական միջոցների մասին կարող է խոսք լինել: Այն ժամանակ արդեն մտածել անգամ չի կարելի, թե հնարավոր կլինի ոսպորիցիայի հետ միատեղ աշխատել մեր Կենտրոնական Կոմիտեյում, իսկ նրա մի մասի հետ՝ նաև մեր կուսակցական շարքերում (ծափահարութիւն):

*
*
*

Ոսպորիցիան կանգնած է անդնդի ծայրին: Յեթե նրանցից վոմանք վտարվեն մեր կուսակցութեան շարքերից, ապա նրանք կղրկվեն քաղաքական գործունեութեան հնարավորութիւնից: Հարցը չափազանց լուրջ է: ԽՍՀՄ քաղաքական գործիչը, յերբ իր կապերը խզում է կոմկուսակցութեան հետ, պրոլետարական պայքարի տեսակետից դառնում է «մեռյալ հոգի», վորովհետև մենք չենք կարող թույլ տալ, վոր գոյութիւն ունենա մի այլ կուսակցութիւն: Մեր կուսակցութիւնից վտարվելն ընկ. Տրոցկու և ընկ. Զինովյեւի ու այլոց համար հավասարաչափ կլինի քաղաքական մահվան (յերկար ծափահարութիւն, ձայներ «նիշտ է»), ուստի Կենտրոնական Կոմիտեյի պլենումը՝ ընկ. Զինովյեւի և ընկ. Տրոցկու արարքները մասին հանած վորոշումը պետք է իր ամբողջ ծավալով պարզել և լուսաբանել:

Մենք մի անգամ ել փորձ արինք ամբողջ կուսակցութեան և ամբողջ յերկրի առաջ՝ ոսպորիցիային կուսակցական լեգալութեան շրջանակի մեջ քաշե-

լու: Ոսպորիցիան իր հայտարարութեան մեջ հրաժարվեց «վերասերում», «տերմիդորականութիւն» և նման չարամիտ զրպարտիչ մեղադրանքներից, վորոնց ճշմարտութեանը վոչ մի գիտակից ոսպորիցիներ չի հավատա: Այն ինչ կուսակցութեան ստորին խավերում այդ մեղադրանքները բուռն վրդովմունք են առաջացնում, և ամեն կողմից պահանջում են վերջ տալ ոսպորիցիայի վնասակար աշխատանքներին: Ոսպորիցիան ընդհանրապես չատ է վիրավորվում նրա հասցեյին այս կամ այն վերավորական արտահայտութիւնը գործածելու համար: Իհարկէ, յերբմն բոլորովին անտեղի չափազանցութիւններ են լինում, ինչպես նաև անզուգչ արտահայտութիւններ և թերեւ ուղղակի աղավաղումներ: Այսպիսի աղավաղումներ հնարավոր են այս կամ այն լրագրում կամ բրոշյուրում, սակայն ոսպորիցիայի սխալն այն է, վոր նա կարծում է, թե ընկ. Զինովյեւին այնքան կշիռ ունի, վորքան Կոմիտեերնը, կամ Տրոցկին այնքան կշիռ ունի, վորքան ամբողջ կոմունիստական կուսակցութիւնը: Նա չի հասկանում, վոր դրանով վարկաբեկում, արատավորում է կոմունիստական կուսակցութիւնը, արատավորում է կոմունիստական հեղափոխութեան գլխավոր վորդնաշարը (ծափեր):

Զինովյեւը կլինի թե վոչ, Ռիկովը կլինի թե վոչ՝ կոմունիստական կուսակցութիւնը կլինի ու կմնա: Հոկտեմբերյան հեղափոխութիւնը մեր անցումը կոստնի և կմնա, և այստեղ իր «անձը» համեմատել ամբողջ բանվորական դասակարգի հետ, կամ վորջ Կոմիտեերնի հետ—այդ նշանակում է «իրերի վիճակի չափի» մասին կորցնել ամենայն պաշտօնացում:

Մեր տարածայնությունների չուրջն արդեն չարժ-
վել են սկսել թշնամական տարրերը: Պլենումի բանա-
ձեվում ուղղիցիայի վերաբերմամբ մատնանշված և,
վոր ուղղիցիան, ուզում և այդ թե վոչ, միանգամայն
անխուսափելիորեն, պրոլետարիատին թշնամի, կոմու-
նիստական կուսակցությանը թշնամի բոլոր ուժերի ձե-
զողության կենտրոնն և հանդիսանում: Ինչպես վոր
Յարոսլավլի կայարանում իրենց սարքած ցույցում ո-
ւղղիցիայի ղեկավարները չբնագատվեցին դատակար-
գային ոտար տարրերով, նույնպես և Կենտկոմի ու կու-
սակցության դեմ ուղղիցիայի մղած վոլջ քաղաքական
կռվին են հարում ու կպչում բոլոր այն ուժերը, վորոնք
ձգտում են կռիվ մղել մեր կուսակցության և պրոլետա-
րիատի ղեկատարության դեմ: Վորպեսզի անհիմն չխո-
սենք, յես մի կտոր կկարդամ «Социалистический Вест-
ник»-ի առաջնորդից, վորը գրված և Սմիլգայի
ցույցի առթիվ: Մենչևիկներն այդ ցույցը համեմա-
տում են Լենինգրադի Կազանի տաճարի առջև ինքնա-
կալության դեմ սարքած առաջին ցույցի հետ, Յարո-
սլավլի կայարանի միջադեպը դնահատելով վորպիս
պատմական նշանակություն ունեցող մի անցք: Ահա.

«Վոչ միայն կուժեղանա կոմունիստական ուղղի-
ցիան, — գրում և մենչևիկյան առաջնորդողը, — այլև
հենց վոր չլուզները բացվեն, հասարակական ակտի-
վությունը դուրս թափվի, և կոմունիստական Փրակ-
ցիաների կողքին՝ նրանց դեմ ու նրանց հաշվին սոցիա-
լական ուրիշ շարժումներ կծավալվեն ու, մասնավորա-
պես, սոցիալ-դեմոկրատիան կաճի:

Ուստի ուսա սոցիալ-դեմոկրատները ջերմորեն
կողջունեյին ուղղիցիային այդպիսի լեզակողացիան,

թեև նրանք, սոց. — դեմոկրատիայի հետ վոչ մի առնչու-
թյուն չունեն: Սոցիալ-դեմոկրատները կողջունեյին
քաղաքական կռիվ լեզակությունը, ղեկատարության բա-
ցահայտ ինքնակիզվողացիան, և քաղաքական նոր ձե-
վերի անցները, ձեվեր, վորոնցով ընդարձակ ապարեզ
և բացվում բանվորական լայն շարժման համար» («Со-
циалистический Вестник», № 13, от 2 июля 1927 г.):

Այդ մարդիկ հիանալի կերպով հասկանում են, թե
լանն ինչումն և. նրանք արդեն ականջները սրել են,
նրանք սպասում են այն որին, յերբ հնարավորություն
և լինելու բանվոր դատակարգի ղեկատարության վրա
հարձակվելու:

Նկատի ունենալով, վոր կուսակցության միասնա-
կանությունն արտակարգ կարեվորություն ունեցող
հարց և, միացյալ պլենումը մի անգամ ևս ցույց տվեց,
վոր կուսակցությունն ուղղիցիոներներին լիակատար
հնարավորություն և տալիս լեզալ հողի վրա անցները,
հրաժարվելով այնպիսի դործողություններից, վորոնք,
հակառակ դեպքում, վաղ թե ուշ, դեպի անդունդ կգը-
լորեն և՛ Տրոյկուն, և՛ Զինովյեվին:

Նրանց հայտարարություններից յերեվում և, վոր
նրանք հրաժարվելով կուսակցության դեմ ուղղված
միանգամայն անլուր և հրեշավոր մեղադրանքներից,
ամբողջովին չեն հրաժարվում վնասակար, կուսակցու-
թյան կողմից դատապարտված քաղաքական իդեոլո-
գիայից, վորը նրանց թե՛ կը տալիս Կենտկոմի դեմ
կռիվ մղելու: Այդ բանը կուսակցությանը հարկադրում
է լարել իր բոլոր ուժերը և ամեն կերպ նրանց ոգնել՝
և լարել իր բոլոր ուժերը և ամեն կերպ նրանց ոգնել՝
իրենց Փրակցիան ցրելու ու հրաժարվելու իրենց սխալ-
ներից: Դրա համար, անհրաժեշտ և բոլոր բջիջներում,

Մեր տարածայնությունների չուրջն արդեն չարժ-
վել են սկսել թշնամական տարրերը: Պլենումի բանա-
ձեւում ուղղիցիայի վերաբերմամբ մատնանշված է,
վոր ուղղիցիան, ուզում է այդ թե վոչ, միանգամայն
անխուսափելիորեն, պրոլետարիատին թշնամի, կոմու-
նիստական կուսակցութեանը թշնամի բոլոր ուժերի ձե-
րոգութեան կենտրոնն է հանդիսանում: Ինչպես վոր
Յարոսլավլի կայարանում իրենց սարքած ցույցում ո-
ւղղիցիայի դեկավարները չընդադաժեցին դասակար-
գային ոտար տարրերով, նույնպես և Կենտկոմի ու կու-
սակցութեան դեմ ուղղիցիայի մղած վորջ քաղաքական
կռիւն են հարում ու կաշում բոլոր այն ուժերը, վորոնք
ձգտում են կռիւ մղել մեր կուսակցութեան և պրոլետա-
րիատի դիկտատուրայի դեմ: Վորպեսզի անհիմն չխո-
սենք, յես մի կտոր կկարդամ «Социалистический Вест-
ник»-ի առաջնորդողից, վորը գրված է Սմիլգայի
ցույցի առթիւ: Մենչեւիկներն այդ ցույցը համեմա-
տում են Լենինգրադի Կազանի տաճարի առջեւ ինքնա-
կալութեան դեմ սարքած առաջին ցույցի հետ, Յարո-
սլավլի կայարանի միջադեպը գնահատելով վորով
պատմական նշանակութեան ունեցող մի անցք: Ահա.

«Վոչ միայն կուժեղանա կոմունիստական ուղղի-
ցիան, — գրում է մենչեւիկյան առաջնորդողը, — այլև
հենց վոր շլյուզները բացվեն, հասարակական ախտի-
ւթյունը դուրս թափվի, և կոմունիստական Փրակ-
ցիաների կողքին՝ նրանց դեմ ու նրանց հաշվին սոցիա-
լական ուրիշ շարժումներ կծաւալվեն ու, մասնավորա-
պէս, սոցիալ-դեմոկրատիան կաճի:

Ուստի ուս սոցիալ-դեմոկրատները ջերմորեն
կողջունեյին ուղղիցիային այդպիսի լեզալիզացիան,

թեև նրանք, սոց — դեմոկրատիայի հետ վոչ մի առնչու-
թեան չունեն: Սոցիալ-դեմոկրատները կողջունեյին
քաղաքական կռիւ լեզալութեանը, դիկտատուրայի բա-
ցահայտ ինքնալիկլիզացիան, և քաղաքական նոր ձե-
ւերի անցնելը, ձեւեր, վորոնցով ընդարձակ ապարեզ
և բացվում բանվորական լայն շարժման համար» («Со-
циалистический Вестник», № 13, от 2 июля 1927 г.):

Այդ մարդիկ հիանալի կերպով հասկանում են, թե
րանն ինչումն է. նրանք արդեն ախանջները սրել են,
նրանք սպասում են այն որին, յերբ հնարավորութեան
և լինելու բանվոր դասակարգի դիկտատուրայի վրա
հարձակվելու:

Նկատի ունենալով, վոր կուսակցութեան միասնա-
կանութեան արտակարգ կարեւորութեան ունեցող
հարց է, միայնալ պլենումը մի անգամ ևս ցույց տվեց,
վոր կուսակցութեան ուղղիցիոներներին լիակատար
հնարավորութեան է տալիս լեզալ հողի վրա անցնելու,
հրաժարվելով այնպիսի գործողութեաններից, վորոնք,
հակառակ դեպքում, վաղ թե ուշ, դեպի անդունդ կգը-
լորեն և՛ Տրոյկուն, և՛ Զինովյեւին:

Նրանց հայտարարութեաններից յերեւում է, վոր
նրանք հրաժարվելով կուսակցութեան դեմ ուղղված
միանգամայն անլուր և հրեշվոր մեղադրանքներից,
ամբողջովին չեն հրաժարվում վնասակար, կուսակցու-
թեան կողմից դատապարտված քաղաքական իդեոլո-
գիայից, վորը նրանց թեւ էր տալիս Կենտկոմի դեմ
կռիւ մղելու: Այդ բանը կուսակցութեանը հարկադրում
է լարել իր բոլոր ուժերը և ամեն կերպ նրանց ոգնել՝
իրենց Փրակցիան ցրելու ու հրաժարվելու իրենց սխալ-
ներից: Դրա համար, անհրաժեշտ է բոլոր բջիջներում,

բոլոր կազմակերպութիւններում, նախ և առաջ իդէո-
լոգիայի մերկացնել սովորեցնելին, թույլ չտալով,
վոր արոցկիզմը փոխարինի Լենինի ուսմունքին (բուն
ծախախարուքուններ) և չերկրորդ՝ անպայման կա-
տարել կուսակցութեան 10-րդ համագումարում ընդո-
նած մեր վորոչումը—այն և՛ զանաւանդել Քրակցիոն
աշխատանքը և ցրել բոլոր Քրակցիոն իմբրորումնե-
րը: Բոլոր նրանք, ովքեր այդ վորոչումը չեն կատարի,
պետք է հեռացվեն կուսակցութեան շարքերից: (Մո-
կվայի ակաիվի ժողովը հռոնկայս վորոտնդոտ ծա-
փահարում է):

Վ. Ե. Բ. Զ.



ԳԻՆՆ Ե 20 ԿՈՊ.

3K112

17-45

ՀՀ Ազգային գրադարան



NL0188802

